

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Mopo karkaa

Leppäaho Maria
Nurmi Ira
Savolainen Riikka

2013 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Hyvinkää

Mopo karkaa -
Valistustapahtuma päihteistä ja niiden
vaikutuksesta liikenteessä Tapainlinnan koulun
yhdeksäsluokkalaisille

Leppäaho Maria
Nurmi Ira
Savolainen Riikka
Hoitotyö
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2013

Leppäaho Maria, Nurmi Ira, Savolainen Riikka

Mopo karkaa - Valistustapahtuma päihteistä ja niiden vaikutuksesta liikenteessä Tapainlinnan koulun yhdeksäsluokkalaisille

Vuosi 2013

Sivumäärä 66

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Tapainlinnan koulun yhdeksäsluokkalaisille valistustapahtuma päihteistä ja niiden vaikutuksesta liikenteessä. Työmme teoria koostuu pääasiassa nuoren kehityksestä ja päihteiden vaikutuksesta ajokykyyn.

Ennen valitustapahtumaa teimme kyselyn kohderyhmälle päihteiden käytöstä ja liikennekäyttäytymisestä. Halusimme tietää kuinka paljon nuoret käyttävät päihteitä ja millaista heidän käyttäytyminen on silloin liikenteessä. Kyselyyn vastasi 118 oppilasta. Vastausten perusteella tytöt käyttävät alkoholia useammin ja pojat harvemmin, mutta suurempia annosmääriä. Yli puolet vastasi, että eivät käytä koskaan alkoholia. Suurin syy päihteiden käytölle on hauskanpito ja kaverit. Kyselyn vastausten mukaan nuoret haluaisivat lisää valistusta aiheesta.

Tapahtumapäivänä poliisi piti Tappaja mopo - esityksen. Poliisin esitystä seurasi toiminnallinen osuus, jossa nuoret suorittivat ajoradan. Toisena osuutena kävimme läpi muutaman vastauksen kyselystä PowerPointin avulla nuorten kanssa. Toiminnallinen päivä sujui hyvin aikataulujen mukaisesti. Saamamme palautteen mukaan yli puolet nuorista oli saanut uutta tietoa päihteistä ja liikenteestä.

Asiasanat: nuori, päihteet, liikenne, valistus

Leppäaho Maria, Nurmi Ira, Savolainen Riikka

Mopo karkaa - An educational event to ninth graders in Tapainlinna School about intoxicants and their effects on the traffic performance

Year	2013	Pages	66
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to organize an educational event for the ninth graders in Tapainlinna School about intoxicants and their effects in the traffic. The theoretical part of our thesis consists mainly of the development of young people and the effects of intoxicants on driving ability.

Before the day of the event we made an inquiry to the target group about the use of intoxicants and the traffic behaviour when under the influence. We wanted to know how much the young people used intoxicants and how they behaved in traffic. 118 Pupils answered the inquiry. The results showed that the girls consumed alcohol more often than the boys, but the amount of alcohol consumed by boys was larger. Over half of the pupils answered that they had never consumed alcohol. The biggest reason given for the use of intoxicants was to have fun and friends. The data also showed that the respondents would have liked to have more information about the subject involved.

During the event day the police held a Tappaja mopo -presentation. The presentation of the police was followed by the functional part when the pupils rode a moped on the roadway. As the second part of the event we went through a few answers of the inquiry with the pupils. The operational day went according to the planned schedules. After the event we received feedback that showed us that over half of the listeners had gained new information about intoxicants and traffic behavior.

Keywords: young, intoxicant, traffic, education event

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Suunnitelma valistuspäivän toteuttamisesta	7
	2.1 Kyselyn tekeminen	7
	2.2 Nuorten tutkimuksen etiikka	8
3	Valistus vai ehkäisevä päihdekasvatus.....	9
4	Ryhmänohjaus	11
5	Nuoren kehitys.....	12
	5.1 Nuoren elämänvaihe	12
	5.2 Nuoren fyysinen ja psyykinen kehitys	13
	5.3 Nuoren sosiaalinen kehitys.....	14
6	Ajokyky ja päihteet	15
	6.1 Alkoholin vaikutus ajokykyyn.....	16
	6.2 Huumausaineiden vaikutus ajokykyyn.....	16
	6.2.1 Keskushermostoa lamaavien aineiden vaikutus ajokykyyn.....	17
	6.2.2 Amfetamiinin vaikutus ajokykyyn	17
	6.2.3 Kannabinoidien vaikutus ajokykyyn.....	18
	6.2.4 Opiaattien vaikutus ajokykyyn	19
	6.2.5 Hallusinogeenien vaikutus ajokykyyn.....	19
	6.3 Päihteet ja nuoret	20
	6.4 Päihteet ja onnettomuusriski.....	21
7	Alkoholin vaikutus nuoreen.....	22
8	Rattijuopumukset	23
	8.1 Tilastoa nuorten rattijuopumuksista	23
	8.2 Päihteiden käytön valvominen tieliikenteessä.....	24
	8.3 Rattijuopumuksen määrittely rikoslaisissa	25
9	Kyselyn tulokset.....	26
10	Kyselyn tulosten pohdintaa.....	28
11	Tapahtumapäivä.....	29
12	Työn arviointia	31
	Lähteet	34
	Kuviot.....	37
	Liitteet	38

1 Johdanto

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuottaa yhdeksäsluokkalaisille valistustapahtuma päihteistä ja niiden vaikutuksesta liikenteessä. Yhdeksäsluokkalaiset ovat sopiva kohderyhmä ikänsä puolesta, koska he ovat mopokortti iässä tai lähellä sitä. Haluamme vaikuttaa nuorten päihteiden käyttöön valistamalla heitä niiden vaarallisuudesta ja siitä, kuinka ne vaikuttavat toiminta- ja ajokykyyn. Toivomme vaikuttavamme nuorten ajatuksiin valistustapahtumapäivänä toiminnallisella tuokiolla ja esittämällä poliisin kanssa "Tappaja mopo" esityksen.

Valitsimme tämän aiheen nuorten lasten äiteinä ja täteinä, tosi-tv:n herättelemänä. Tosi tv-ohjelmassa rattijuoppo oli ajanut koulun kohdalla puuhun. Heräsi ajatus, että entä jos puun tilalla olisi ollut lapsia? Samaisessa ohjelmassa myös nuoret pojat ajoivat päihtyneinä mopolla ojaan. Nämä tapaukset herättivät meidät ja saivat ajattelemaan, kuinka voisimme vaikuttaa tuleviin sukupolviin. Tavatessamme vanhemman konstaapelin Jari Myllymäen keskustelimme nykynuorten käyttäytymisestä. Hän on ammattinsa puolesta työtehtävissään huomannut nuorten asenteen muuttuneen hieman löysemmäksi alkoholin ja liikennekäyttäytymisen suhteen.

Tutkimusosaamisen kurssilla teimme kyselyn nuorille päihdekäyttäytymisestä liikenteessä ja huomasimme nuorten asenteiden olevan hieman välinpitämättömät ja huolettomat. Huomasimme kyselyn myötä myös, että mielipiteet olivat jakautuneet kahtia. Nuorilla oli joko täysin ehdottoman kielteinen asenne päihteisiin tai hyvin välinpitämätön asenne.

Haluaisimme tämän työn myötä antaa nuorille ajattelemisen aihetta turvallisempaan ja päihteettömään elämään. Tavoite saavutetaan, jos saadaan yksikin mieli muuttumaan päihtyneenä ajamisen suhteen. Teimme edellä mainitun kyselyn valistuspäivään osallistuville oppilaille. Esittelimme saamamme tulokset heille valistuspäivänä. Ammatillisesti tämä aihe koskettaa niin sairaanhoidollista toimintaa onnettomuustilanteissa, terveydenhoidollista valistamisessa kuin sosiaalityötä alaikäisten lasten päihdekäyttäytymisessä. Toivomme lisäävämmme nuorten tietoisuutta päihteiden vaarallisuudesta liikenteessä. Toivomme myös tilaisuuden vaikuttavan niin, ettei yksikään nuori mopoilija lähde ajamaan päihtyneenä.

Oma ammatillinen tavoitteemme on oppia tiimityötä eri ammattiryhmien kanssa, oppia ryhmänohjaustaitoja ja oppia suunnittelemaan ja tekemään mielenkiintoinen sekä opettava valistuspäivä nuorille. Teemme kyselyn, joka opettaa meitä tutkimustiedon hyödyntämisestä ammatissamme. Toiveenamme on, että tulevat terveydenhuoltoalan ja/tai sosiaalialan opiskelijat jatkaisivat valistustuokioita tulevaisuudessa ja saisimme jatkumoa valistustyölle.

2 Suunnitelma valistuspäivän toteuttamisesta

Ennen valistuspäivää teemme kyselyn (Liite 1) kohderyhmälle, jolle pidämme valistustapah-tumapäivän. Kohderyhmäksi valikoitui Hyvinkään kaupungin sivistystoimen johtaja Pentti Ha-losen ehdotuksesta Tapainlinnan koulun yhdeksäsluokkalaiset. Toiveenamme oli, että luokkia olisi ainakin neljä, jotta saisimme riittävästi aikaa yhdelle luokalle toteuttaa suunnitelmam-me. Kyselyllä haluamme saada selville, kuinka paljon nuoret käyttävät päihhteitä ja millaista heidän käyttäytymisensä on silloin liikenteessä. Kyselyä varten haimme tutkimusluvan Hyvin-kään kaupungin sivistystoimelta. (Liite 2). Saimme myönteisen päätöksen perusopetuksen joh-taja Jouko Vakkamaalta (Liite 3).

Aloitamme valistuspäivän itsemme esittelyllä. Lähipoliisi esittää oman valistusesityksensä "tappaja mopo". Tämän jälkeen kerromme kyselyn tuloksista nuorille PowerPoint esityksenä (Liite 4), jonka ohessa jaamme tietoisukupun (Liite 5). Jätämme tulokset mieliin hautumaan ja keskustelemme tuloksista ajoradan jälkeen. Sitten siirrymme toiminnalliseen osuuteen, jossa pyöritään kepin ympäri 10 kertaa ja nuori yrittää ajaa merkittyä rataa pitkin "päihty-neenä". Ajojen jälkeen nuoret saavat niin sanotut ajokortit (Liite 6), johon allekirjoittavat sitoumuksensa selvin päin ajamisesta. Ajokorttien jakamisen yhteydessä vannomme yhdessä valan selvin päin ajamisesta (Liite 7). Toiminnallisen osuuden jälkeen jaamme nuorille palau-telaput (Liite 8).

2.1 Kyselyn tekeminen

Olemme laatineet kyselyn nuorten päihdekäyttäytymisestä liikenteessä ja voimme hyödyntää vastauksia valistuspäivässämme. Kohderymänä ovat yhdeksäsluokkalaiset nuoret, jotka ovat mopokortti-ässä ja lähellä ajokortti-ikää. Haluamme tietää, kuinka paljon nuoret käyttävät päihhteitä ja millaista heidän käyttäytymisensä on silloin liikenteessä. Kyselylomake on esites-tattu Vehkojan koulun yhdellä yhdeksännellä luokalla määrällisen tutkimusosaamisen opinto-jaksolla. Kysymykset muotoutuivat lähinnä opinnäytetyömme aiheen pohjalta. Suurin osa ky-symyksistä lomakkeeseen tuli omista ajatuksista ja osittain nuorten audit kyselyn pohjalta (Aalto & Seppä 2009. 18-19).

Lomakkeen huolellinen suunnittelu ja testaaminen vaikuttavat ratkaisevasti tutkimuksen on-nistumiseen. Lomakesuunnittelussa on otettava huomioon erilaisia lomakkeen sisältöä ja ul-koasua koskevia asioita. Lomakkeen kohtuullinen pituus ja ulkoasun selkeys antavat sen täyt-täjälle miellyttävän ensivaikutelman vastata lomakkeeseen. Tiivistetty ja palstoitettu kysely saa sen näyttämään ja tuntumaan lyhyemmältä. Kyselyn sisällön jäsentyneisyyden kannalta on tärkeää kyselyn tasapainoisuus sekä yleinen selkeys. Tärkeää on että vastaajat ymmärtävät kysymykset samalla tavalla ja myös vastaavat niihin samoin perustein. Lomakkeen tulee olla

luottamusta herättävä, jotta vastaukset ovat mahdollisimman todenmukaisia. Mahdollisimman yksityiskohtaisia vastausohjeita kannattaa käyttää lomakkeen alussa ja myös lopussa, ja muokata ne niin että vastaaja tuntisi ne mahdollisimman omakohtaisiksi. Kyselyissä tulisi korostaa kiinnostusta juuri vastaajan omasta mielipiteestä. Tämä helpottaa vastaajan kynnystä vastata arkaluonteisiin kysymyksiin. (Kvantimotv 2010.)

2.2 Nuorten tutkimuksen etiikka

Hoitotieteellisen tutkimuksen etiikka vaatii vastuuta yhteiskunnalle, itselle, tutkittaville, ammattikunnalle ja tiedeyhteisölle. Rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimusta tehtäessä vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen, samoin tulosten tallentamiseen, esittämiseen ja tulosten arvioimiseen. Nuoria tutkimalla pyritään tuomaan nuorten oma ääni esille aikuispuheen takaa. Tutkimus ei saa vahingoittaa nuoria tutkittavia psyykkisesti, fyysisesti tai sosiaalisesti. Tulokset eivät saa vahingoittaa nuoria. Tässä työssä turvaamme tutkittavien anonyymiyden. Kyselyihin vastataan nimettöminä. Työssä mahdollisesti käytettävät suorat lainaukset eivät paljasta tutkimushenkilöitä. Eettisyys pidetään tutkimuksen aikana koko ajan mielessä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012; Vehkalahti, Rutanen, Lagström & Pösö 2010, 16.)

Yleinen lähtökohta on, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Kaikenikäisille ihmisille kuuluu itsemääräämisoikeus. Tämä koskee siis myös lapsia, mutta huoltajilla voi olla sananvalta tässä asiassa. Vanhempien suostumus tulisi saada, kun tutkitaan alaikäisiä. Aiemmin ajateltiin, että vanhemmat tietävät mikä on lapsen etu ja vanhemmat tekevät päätökset kuulematta lapsen mielipidettä. Nytemmin YK:n lapsen oikeuksien julistuksen mukaan lasta, joka kykenee muodostamaan oman näkemyksen iän ja kehitystason mukaisesti, on kuultava. (Nieminen 2010, 35-36.)

Lapsia tutkittaessa on erilaisia käytäntöjä. Toisinaan 12 vuotta täyttäneet voivat osallistua tutkimuksiin ilman vanhempiensa suostumusta. Tutkijan arvioitavaksi jää onko lapsi riittävän kypsä antamaan oman suostumuksensa tutkimukseen. Toinen ikäraja on 15 vuotta, jolloin vanhempien suostumusta ei enää tarvita. 15 vuotta täyttäneen kohdalla tulee myös miettiä lapsen kypsyys. Nuorempien lasten tutkimuksen yhteydessä vanhempien antama suostumus ei pelkästään riitä, vaan lapsen tulee myös itse suostua tutkimukseen. Yleinen käytäntö on, että vanhempien suostumus hankitaan tai ainakin tutkimuksesta informoidaan. Paperilomakekyselyä tehdessä otetaan huomioon lapsen kielelliset ja kognitiiviset taidot. Tutkittaville lapsille kerrotaan selkeästi ja ymmärrettävästi mistä tutkimuksesta on kyse ja mihin vastauksia käytetään. Vaikka vanhempien suostumus olisi tutkimukseen osallistumisesta, on lapsella kuitenkin oikeus kieltäytyä tutkimukseen osallistuminen. (Nieminen 2010, 36-38.)

3 Valistus vai ehkäisevä päihdekasvatus

Ehkäisevän päihdehoitotyön tavoitteena on edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia päihteettömillä elämäntavoilla. Työllä myös pyritään vähentämään päihteiden saatavuutta, kysyntää ja tarjontaa. Lisäämällä ihmisten ymmärrystä päihdehaitoista ehkäistään ja vähennetään päihteiden käyttöön liittyviä haittoja. Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään vaikuttamaan niin yksilöön, kuin lähisuhteisiin. Moniammatillisuus ja monialaisuus kuuluvat päihdehoitotyöhön. (Havio, Inkinen & Partanen 2009, 109.)

Päihdehoitotyöhön kuuluu myös päihteettömyyttä tukeva hoitotyö. Nuorten läheisyydessä olevilla aikuisilla voi olla esimerkkivaikutus päihteiden käyttöön. Olisi ideaalista järjestää sellaisia toimintamuotoja, jossa tuetaan nuorten päihteettömyyttä vapaa-ajalla ja viikonlopputoiminnassa, kuten Walkers kahvila toiminta- ja 0-promillediskot. Nuorille suunnattuja palveluja on vähennetty sosiaali- ja terveystoimeen kohdistuneiden leikkausten myötä perheiden pahoinvointi on lisääntynyt. Hyvinvointipalveluita pitäisi resursoida niin, että lapsilla olisi mahdollisimman turvallinen ja vakaa ympäristö kasvaa ja kehittyä ja saada korkeatasoista koulutusta ja mielekästä vapaa-ajantoimintaa. Näin ehkäistäisiin nuorten syrjäytymistä. (Havio, Inkinen & Partanen 2009, 119.)

Perinteinen valistus on faktatietojen antamista valistettavasta aiheesta. Ehkäisevässä päihdetyössä painotetaan kasvatuksellista otetta valistuksen sijaan. Nuorille olisi annettava muitakin välineitä käsitellä tietoa päihdeaineista ja niiden vaikutuksista, kuin pelkkä tieto. Näin he pystyvät itse muodostamaan käsityksen päihteiden käytöstä. Kyse on moniulotteisesta kokonaisuudesta, jossa nuoret saavat tietoa ja ymmärtävät päihteiden käyttöön liittyvistä riskeistä ja oppisivat tiedon kautta toimimaan vastuullisesti erilaisissa tilanteissa. Päihdekasvatuksen tavoitteena tulisi olla se, että nuori kykenisi itse arvioimaan omaa käyttäytymistään ja asennettaan suhteessa päihteisiin ja päihteiden käyttötilanteisiin. (Viitanen 2010, 59-60.)

Ehkäisevässä päihdetyössä on merkityksellistä varhainen puuttuminen. Puuttuminen nuoren riskikäyttäytymiseen ja päihteidenkäyttöön on tarpeellista, mutta ei sellaisenaan riittävää. Sen lisäksi pitää antaa nuorelle riittävästi tukea. Riittämätön tuki voi aiheuttaa nuorelle ärsyyntymistä, ahdistusta ja voi aiheuttaa nuorelle välinpitämättömyyttä ja vastarintaa päihdetyöntekijöitä vastaan. Riittävällä tuella syntyy luottamuksellinen suhde ja nuoren on helpompi antaa oma panos yhteistyöhön. Ehkäisevässä päihdetyössä on otettava huomioon nuoren kokonaisvaltainen elämäntilanne, jossa rakennetaan ja tuetaan nuoren omia voimavaroja. (Viitanen 2010, 60-61.)

Tietoa kerätään muun muassa kouluterveyskyselyillä. Niiden tietojen pohjalta saadaan alueellista tietoa nuorten päihteiden käytöstä. Tiedot kerätään ja analysoidaan. Analyysin pohjalta

voidaan asettaa tavoitteita ehkäisevään päihdetyöhön. Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan kolmella tasolla. Primaaritason ehkäisyllä tarkoitetaan tiedon antoa jo ennen terveysongelmia tai muita ongelmia. Koulujen ja kodin kasvatustyö on hyvä esimerkki siitä, jossa yritetään jo varhaisessa vaiheessa vaikuttaa nuorten käsityksiin ja käyttäytymiseen. Nuorta yritetään motivoida hyviin terveystottumuksiin tai muuttamaan terveyskäyttäytymistään toivottuun suuntaan. Sekundaaritason ehkäisevä työ tarkoittaa varhaista puuttumista jo mahdollisesti kehittyvään ongelmaan. Nuoren kohdalla tämä tarkoittaa muun muassa huumausaineen kokeilua tai käyttöä. Sekundaaritaso ehkäisevä työ kohdistuu joko ryhmään tai yksilöön. Tertiäariehkäisy eli korjaava ehkäisy kohdistuu päihteiden ongelmakäyttäjiin, jossa ehkäistään päihdeongelman uusiutumista, rajoitetaan terveysongelman etenemistä tai rajoitetaan käyttäytymishäiriön oireita varhaisessa vaiheessa. Käytännössä korjaava työ on hoitoa ja kuntoutusta. (Kylmänen 2005, 9-10.)

Analysoimalla taustatietoja saadaan selville millaisia riskitekijöitä, vahvistavia tai suojaavia on olemassa. Riskitekijöitä ovat mm. epäkohdat terveystavoissa, riittävän levon puute, epäterveellinen ruokailu, päihteiden käyttö ja vanhemmuuden puute. Suojaavina tekijöinä ovat riittävä lepo, päihteettömyys ja harrastukset. Ohjattu ja mielekäs tekeminen nuorelle antaa onnistumisen tunteita ja turvaa arvioida omaa elämänhallintaa. Ohjattu vapaa-ajantoiminta auttaa luomaan myös sosiaalisia kontakteja. (Kylmänen 2010, 13.)

Päihteiden käyttöön liittyviä riskitekijöitä tulee kartoittaa, jotta riskitekijät voidaan tunnistaa ja ottaa käsittelyyn. Eräs riskitekijä on yhteiskunnan taloudellinen tilanne, joka näkyy perheiden hyvinvoinnissa. Yhteiskunnallinen riskitekijä on myös päihteiden saatavuus ja niiden käyttöä suosivat asenteet ja ihanteet. Perheen päihteitä suosiva asenne ja malli siirtyvät nuoriin. Päihteidenkäytön riskiä ennakoivat huono koulumenestys, häiriökäyttäytyminen, kielteinen suhtautuminen koulunkäyntiin ja nuoruuden kapinointi. Taustalla saattaa olla myös perinnöllinen alttius päihteiden käyttöön. Päihteidenkäytön puuttumiseen ongelmana on se, ettei nuori koe huonoja puolia päihteiden käytöstä ja siksi hän ei koe tilanteeseen puuttumista oikeutetuksi. (Kylmänen 2010, 15.)

Nuorten päihteiden käyttö on sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvä toimintamuoto. Päihteidenkäyttötilanteet yhdistetään yleensä hauskanpitoon kavereiden kanssa. Päihteidenkäyttö voi antaa nuorelle rohkeutta tehdä jotain jännittävää ja usein päihteet ovat mukana onnettomuuksissa ja väkivaltatilanteissa. Harva nuori käyttää päihteitä riippuvuustasoisesti, jolloin lääketieteellinen päihdediagnoosi kriteeri ei täyty. Päihteiden käyttöön on kuitenkin puututtava heti nuorena, sillä kriteerit voivat täytyä myöhemmässä elämänvaiheessa. Jos nuori käyttää säännöllisesti päihteitä yksin, on kyse vakavasta mielenterveys ongelmasta tai elämänhallinta ongelmasta. Tällöin päihteiden käyttöön on puututtava välittömästi. (Viitanen 2010, 54; Kylmänen 2010, 23.)

Nuoret haluavat keskustella avoimesti päihteistä ja keskustelua voi auttaa se, että kysymykset joita käsitellään ryhmissä, on laadittu etukäteen. Nuoret haluavat tulla kuulluiksi ja olla tasavertaisia keskustelijoita. Nuoren kanssa toimittaessa olisi hyvä tietää mistä nuori on saanut tietonsa. Nuorten käyttäytymisen, asenteiden, arvojen ja kokemusten tunteminen on ohjaajalle tärkeä osa-alue. Nuoret toivovat keskustelua laajasti, ei pelkästään päihteistä vaan ihmissuhteista, seksistä, perheistä ja harrastusmahdollisuuksista. Nuoret eivät halua yhtä oikeaa vastausta, vaan he haluavat kuulla erilaisia ratkaisumalleja, jolloin valinnanvapaus ja vastuu jäävät nuorelle itselleen. Keskusteluissa vahvistetaan nuoren omia kykyjä ja itseluottamusta. Päihdekasvatusta voidaan antaa missä vaan missä nuori viettää aikaansa esimerkiksi kotona, koulussa, nuorisotaloilla, konserteissa ja harrastusten parissa. (Kylmänen 2010, 26-27.)

4 Ryhmänohjaus

Ohjauksen tavoitteena on hyvän suhteen rakentaminen, jossa oppiminen mahdollistuu (Vänskä, Laitinen-Väänänen, Kettunen & Mäkelä 2011, 16). Ryhmätoiminnan keskipisteenä ovat nuoret. Ohjaaja on ryhmän aikuinen jäsen ja hänellä on aikuisen vastuu. Hänen tulee sitoutua ryhmään ja ryhmän ohjaamiseen, etenkin antaa oma ohjaamisen ammattitaito ryhmän käyttöön kaikissa ryhmän prosessiin kuuluvissa tilanteissa. Lisäksi ohjaajien tulisi olla samat henkilöt koko toiminnan ajan, koska pysyvyys luo ja lujittaa keskinäistä tuntemusta ja luottamusta aikuisten ja nuorten välillä. Ohjaajien työkyky, motivaatio ja jaksaminen lisääntyvät sitoutumalla ryhmään ja ohjaamistyöhön. (Kivelä & Lempinen 2010, 42.)

Ryhmätoiminnasta, ryhmästä ja sen tavoitteista on kunkin toimijan saatava riittävästi tietoa. Toiminnanprosessin sujuvasta jatkumisesta ja ohjaajien sitoutumisesta on erittäin tärkeä pitää huolta, joten työn- ja vastuunjakaminen, roolitus, raportointi, kustannusten jakaminen ja päätökset toimenpiteineen pitää tehdä riskeeraamatta näitä asioita missään vaiheessa. Ohjaajan on hyväksyttävä rajansa ja pitää niistä kiinni, eikä hän voi vaatia mahdottomia itseltään tai työpareiltaan. Hän ei voi vaihtua nuoren motivaatioksi, oppimiseksi tai viisaaksi valinnaksi, vaan voi auttaa, tukea ja mahdollistaa nuoren valinnoissa. Näin ollen aikuinen voi olla saattamassa kokemusten äärelle ja sieltä pois, mutta ei voi ottaa vastuuta nuoren ajatuksista tuntemuksilleen. (Kivelä & Lempinen 2010, 42-43.)

Kokemuksen mukaan ryhmätoiminnan ohjaamiseen tarvitaan ohjaajapari, joskus ohjaajakolmikkokin etenkin seikkailumuotoisessa toiminnassa. Tätä puoltavat monet käytännön seikat, kuten käytännön järjestelyt helpottuvat huomattavasti kun ohjaajia on enemmän sekä ohjaajat pystyvät tarkastelemaan ryhmää ja sen ilmiöitä useammasta näkökulmasta. Myös toiminnan arviointi on tehokkaampaa. Nuorten tarpeiden mukaisesti valitaan ohjaajan rooli ja ohjaustyyli. Oma ohjaustyyliä on muutettava tarpeiden mukaisesti, koska ryhmäläisiin ja ohjaa-

jiin vaikuttavat muuttuvat tekijät. Ohjaajan on hyvä muistaa olla valmiina muutoksiin ja reagoitava niihin. (Kivelä & Lempinen 2010, 43-44.)

Tarkoitus on tavoittaa mahdollisimman monta kuulijaa samalla kerralla. Ohjaajalla on vastuu ryhmästä ja ryhmässä noudatettavista toimintatavoista, joita olisi hyvä miettiä etukäteen. Ryhmän motivaatio vaikuttaa ryhmäohjauksen onnistumiseen. Ryhmässä saadaan käsiteltäviin asioihin useita eri näkökulmia. Hyötyä ryhmästä on, kun osaamiset ja kokemukset jaetaan ja reflektoidaan ryhmässä. Haasteena on positiivisen ja avoimen ilmapiirin luominen sekä luottamuksellisuus. Ryhmässä on erilaisia osallistujia ja jokaisella on omanlainen rooli. Kaikkien ei tarvitse olla samanlaisia, mutta vahvempien persoonien rooli ei saisi estää ryhmän jäsenien toimintaa ja ryhmän päämäärän toteutumista. Haasteena on myös ryhmäohjaajan auktoriteetin menettäminen. Kun ohjaaja myöntää, ettei ole kaikkietävä, voi se olla ryhmälle vahvuus. Silloin ryhmä oppii luottamaan omiin kykyihinsä. (Vänskä ym. 2011, 92-93.)

5 Nuoren kehitys

Ihmisen psykofyysissosiaalinen kehitys on koko eliniän jatkuva prosessi. Se voidaan jakaa lapsuuteen, nuoruuteen, aikuisuuteen ja vanhuuteen. Tässä työssä keskitymme ihmisen kehitysprosessin nuoruuden vaiheeseen. Ihmisen psykologisessa kehityksessä nuoruus on tärkeää aikaa. Nuori ihminen ei vielä ole aikuinen, muttei myöskään enää lapsi. Monet eri tekijät vaikuttavat yhdessä tämän ikäkauden suuriin muutoksiin. Näitä ovat muun muassa fyysiset, psykologiset ja sosiaaliset tekijät. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen & Lyytinen 2006, 126.)

5.1 Nuoren elämänvaihe

Nuoruusikä on pitkä elämänvaihe, jonka aikana nuori käy läpi merkittäviä psykososiaalisia muutoksia. Nuoruusvaiheessa nuorella on mahdollisuuksia rakentaa itsenäisempää elämää sekä ihmissuhteissa että itsensä toteuttamisen eri alueilla, kuten harrastuksissa, opiskelussa ja työelämässä. Nuori itsenäistyy ja luo käsitystä itsestä vastuullisena toimijana. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192.)

Nuoruuden määritelmät vaihtelevat kulttuureittain. Länsimaissa nuoret pyrkivät irrottautumaan vanhemmistaan ja vallalla on yksilöitä arvostava maailmankatsomus. Joissakin kulttuureissa yhteisöllisyys on korostetummassa asemassa nuoren iästä riippumatta. Nuoruus jaetaan yleensä kolmeen eri vaiheeseen: varhaisnuoruuteen (n. 11-14 v.), keskinuoruuteen (n. 14-18 v.) ja myöhäisnuoruuteen (n. 19-25 v.). (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192.)

Varhaisnuoruudesta käytetään myös käsitettä murrosikä, koska silloin nuoren biologiset muutokset ovat suurimmassa murroksessa. Murrosiässä nuoret kapinoivat vanhempia ja muita auk-

toriteetteja vastaan sekä luovat ystävyysuhteita ikätovereiden kanssa. Nämä ovat psykososiaalisesti merkittäviä asioita. Keskinuoruudessa korostuvat identiteettikysymykset ja minäkemusten selkeytyminen. Myöhäisnuoruudessa omaan identiteettiin liittyvien kysymysten taso syvenee ja nuori pohtii omaa asemaansa maailmassa ja erilaisia ideologisia teemoja. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192.)

5.2 Nuoren fyysinen ja psyykkinen kehitys

Varhais- ja keskinuoruudessa tapahtuvat nuoren suurimmat fyysiset muutokset. Tähän liittyy muun muassa lihassmassan lisääntyminen, kasvupyrähdys ja sukukypsyuden saavuttaminen. Oman kehon muuttuminen tuntuu hämmäntävältä. Nuori alkaa yhdistää muuttuvaa ulkomuotoaan ja seksuaalisesti toimivaa kehoaan osaksi aiempaa käsitystä itsestä aikaisemmin lapsuudessa muodostuneen fyysisen omakuvan tilalle. Suhde omaan kehoon on osa minäkuvaa ja itsekäsitystä. Kokemus oman kehon kypsyudesta tai omasta fyysisestä vetovoimasta on samalla osa identiteetin kehittymistä. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192; Nurmi ym. 2006, 126.)

Nuoruusiässä tapahtuvat fyysiset ja neurologiset muutokset saavat aikaan sen, että nuoren tapa hahmottaa maailmaa muuttuu pienen lapsen tavoin kokonaisvaltaisemmaksi. Tunteet vaikuttavat voimakkaasti nuoren tapaan toimia ja ajatella, tällä on vaikutusta ohjausprosessiin. Nuori käyttäytyy tunteidensa ja mielialojensa kautta. Tästä johtuen nuori saattaa ilmaista itseään hyvinkin ristiriitaisesti. Ristiriidat johtuvat usein epävarmuudesta ja pelosta. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192.)

Nuoruudessa yksilö kyseenalaistaa aikaisemmin oppimiaan asioita ja on kriittinen. Tätä kautta hän kehittää samalla ongelmanratkaisukykyään ja harjoittelee itsenäistä ajattelua. Nuori etsii vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin erilaisista aatteista, uskonnoista ja politiikasta. Nuoruudessa yksilön maailmankuva on vielä keskittynyt voimakkaasti oman itsen ympärille. Tämän vuoksi hänen on usein vaikea vastaanottaa kritiikkiä ja nuori olettaa, että muut kiinnittävät häneen paljon huomiota. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192.)

Muuttunut fyysinen olemus vaikuttaa siihen miten nuori näkee itsensä ja miten muut häneen suhtautuvat. Nuoren ajattelussa tapahtuu myös laadullisia muutoksia, ajattelu kehittyy aikaisempaa abstraktimmaksi. Piagetin mukaan tätä ajattelun kehitystä 11-12 vuoden iässä kutsutaan siirtymisenä konkreettisesta ajattelusta abstraktis-formaaliin ajatteluun. Tämä ajattelutavan kehitys mahdollistaa nuoruuden aikana minäkuvan, maailmankuvan ja moraalisen ajatteluun liittyvän kehityksen. Nuori pystyy myös aiempaa paremmin suunnittelemaan tulevaisuuttaan. Kehityksen laadullista muutosta tukevat myös monet muut tutkimukset. Positiivisina asioina tässä muutoksessa voidaan nähdä nuoren kyky hahmottaa itsensä aktiivisena toimijana. Negatiivisena asiana muutoksessa voidaan nähdä kuvailujen muuttuminen lapsuuden konk-

reettisiä kuvailuja pysyvimmiksi ja vähemmän alttiiksi palautteelle. (Nurmi ym. 2006, 128-130; Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192.)

Ajattelutaitojen kehittyminen auttaa nuorta laajentamaan omaa maailmankuvaansa ja muodostamaan omia mielipiteitä asioista. Sanomalehdet, internet, televisio, vanhemmat ja ystävät antavat nuorelle virikkeitä, kun hän miettii omaa tulevaisuuttaan. Tulevaisuuden ratkaisuissa pohditaan koulu- ja työelämän valintoja sekä ihmissuhteita. Nurmen mukaan nuorten kiinnostus erityisesti omaa tulevaisuuttaan kohtaan korostuu nuoruuden alussa ja ratkaisumallit ovat usein yksinkertaistettuja. Abstraktin ja loogisen ajattelukyvyn kehittyminen mahdollistavat tämän, vaikka tiedot ja kokemukset ovatkin vielä vähäisiä. (Nurmi ym. 2006, 128-130; Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192.)

5.3 Nuoren sosiaalinen kehitys

Nuoruudessa tapahtuvat fyysiset ja psyykkiset muutokset vaikuttavat myös nuoren ihmissuhteisiin. Ystävyysuhteiden merkitys korostuu entisestään ja suhde vanhempiin muuttuu etäisemmäksi. Nuoren tarve itsenäisyyteen ja yksityisyyteen kasvaa. Nuoren irrottautuessa vanhemmistaan on tyyppillistä, että konfliktit lisääntyvät, samalla kuitenkin nuori kehittyy ihmissuhdetaidoissaan. Nuoren ja vanhempien väliset riidat liittyvät useimmiten vanhempien asettamien rajojen kyseenalaistamiseen. Nämä konfliktit edistävät nuoren itsenäisyyttä ja identiteetin kehittymistä ja samalla muut perheenjäsenet tulevat tietoisiksi nuoren muuttuvista tarpeista ja odotuksista. Vaikka nuoren yksityisyyden ja etäisyyden tarve lisääntyy, on vanhempien aito läsnäolo ja tuki edelleen hyvin tärkeää. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192.)

Nuorten toisiltaan saama vertaistuki on tärkeää, koska kehon ja mielen muutoksista voidaan keskustella tasaveroisesti. Keskenään nuorilla on mahdollisuus pohtia omaa identiteettiään ja harjoitella ihmissuhdetaitoja. Ystävyysuhteilla voi olla positiivinen merkitys nuoren hyvinvoinnin kannalta, mutta ne voivat myös tuoda mukanaan kielteisiä asioita. Nuorille voi syntyä paineita käyttäytyä samalla tavoin kuin muut. Esimerkiksi tupakoinnin ja päihteiden käytön aloittamisessa on kaveripiirillä suuri vaikutus. Lapsuudessa aloitettu liikuntaharrastus saattaa loppua, jos kukaan kaveripiirissä ei harrasta aktiivisesti liikuntaa. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192.)

Nykypäivän medially on suuri vaikutus nuorten elämään. Media vaikuttaa nuoren tapaan toimia samaistumisen avulla. Nuori saattaa pyrkiä samaistumaan median esittämiin suosittuihin hahmoihin. Medially voi olla hyvinkin kielteisiä vaikutuksia nuorten kohdalla esimerkiksi väkivaltaviihteen muodossa. Toisaalta on todettu, että media lisää nuorten englannin kielen taitoa. Nykypäivän nuoren haasteisiin kuuluu mediakriittisyyden oppiminen ja median kautta tulevien haitallisten asioiden turvallinen kohtaaminen. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166-192.)

Puberteetin muutokset näkyvät myös nuorten sosiaalisessa elämässä. Ystävien merkitys korostuu ja nuori alkaa viettää enemmän aikaa ystäviensä kanssa. Vanhemmat antavat nuorelle myös enemmän vastuuta ja sovittuja normeja muutetaan. Nuori kohtaa monia mahdollisuuksia ja haasteita. Nämä vaikuttavat monin tavoin hänen toimintaansa, valintoihinsa ja päätöksentekoonsa. Nuori on oman elämänsä aktiivinen vaikuttaja, joka tekemillään valinnoilla ja suunnitelmilla ohjaa ja muokkaa tulevaisuuttaan haluamaansa suuntaan. Valintoja ja itseään koskevia päätöksiä nuoren täytyy tehdä koulutuksen, ammatinvalinnan ja ystäväpiirin tai harrastustensa suhteen. Parhaimmatkaan suunnitelmat eivät aina toteudu. (Lyytinen, Korkiakangas & Lyytinen 1995, 258-260.)

Opiessaan käsittelemään pettymyksiä nuori sopeutuu vallitsevaan tilanteeseen, muuttaa suunnitelmiaan ja kokeilee uusia vaihtoehtoja. Sopeutumisprosessin myötä nuori lopulta päätyy tiettyyn koulutukseen, työhön, harrastusryhmään ja asemaan yhteisössään. Tiettyihin sidosryhmiin kuulumisen on ajateltu vaikuttavan minäkuvan muodostumiseen omasta toiminnasta saadun palautteen lisäksi. Havinghurstin mukaan eri-ikäisiin ihmisiin kohdistuu erilaisia normatiivisia odotuksia, joita kutsutaan myös kehitystehtäviksi. Kouluikäisen lapsen keskeisiin kehitystehtäviin kuuluvat sosiaalisten taitojen omaksuminen ja muiden samankäisten lasten kanssa toimeen tuleminen sekä koulutaitojen opettelu ja tietyn itsenäisyyden saavuttaminen. (Lyytinen, Korkiakangas & Lyytinen 1995, 258-261.)

Nuoruuden keskeiset kehitystehtävät ovat sukupuoli-identiteetin omaksuminen ja suhteiden luominen toiseen sukupuoleen sekä koulutuksen hankkiminen ja valmistautuminen työelämään, että perhe-elämään. Myöhäisnuoruuden tai varhaisaikuisuuden kehitystehtäviä taas ovat elinkumppanin tai puolison valinta, perheen perustaminen ja työelämään siirtyminen. Kehitystehtävien onnistunut ratkaiseminen luo pohjaa hyvinvoinnille ja myönteiselle kehitykselle. (Lyytinen, Korkiakangas & Lyytinen 1995, 258-260.)

6 Ajokyky ja päihteet

Opinnäytetyössämme käsittelemme myös huumausaineita alkoholin lisäksi, koska nuorten suhtautuminen päihteiden käyttöön on muuttunut sallivammaksi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Aikuisten käyttäytymismalli, nuoren itsenäistyminen, uteliaisuus ja mielihyvähakuisuus ovat syynä päihteiden käyttöön. Nuorena aloitettu tupakointi on riskinä myös huumekekeiluille (Tacke 2013). Nuorilla kuljettajilla on korkea onnettomuusriski, kunnes ajokokemus karttuu. Tilastokeskuksen mukaan nuoret liikkuvat enemmän kesäviikonloppuisin, jolloin tilastollisesti onnettomuuksia sattuu enemmän. Yli kolmannes kuolonkolareista tapahtui yöaikaan puolenyön ja aamuseitsemän välillä. Kuolemaan johtaneista rattijuopumusonnettomuuksista noin kolmanneksessa oli nuori kuljettajana. (Liikenneturva 2013.)

6.1 Alkoholin vaikutus ajokykyyn

Ajokykyä voivat heikentää alkoholin ongelmakäyttö sekä tilapäisesti ja hoitamattomana monet sairaudet. Ajokyky on ajotaidon ja ajotyylin kombinaatio. Edellytyksenä ajotaidolle tarvitaan tiedollisia taitoja esimerkiksi havainnointia, laajaa huomiokykyä, hyvää kontrollikykyä, päätösten tekotaitoa, joustavuutta ja valintatilannenopeutta, suorituskontrollia, liikesuorituksia sekä jaksamista ja vireyden säilymistä. Luonne ja motiivien yksilöllisyys, liikenneturvallisuuksiin liittyvät asenteet, tunnereagointi ja tunnekontrolli muodostavat ajotyylin. (Seppä 2010, 95-96.)

Kuljettaja, joka on nauttinut alkoholia, tarvitsee aikaa opasteiden lukemiseen ja liikenne-merkkeihin reagoimiseen enemmän kuin selvä kuljettaja ja hän ei ehdi havaita viestejä, jotka tulevat ympäristöstä. Alkoholipitoisuuden kasvaessa taito kiinnittää huomio eri tehtäviin samanaikaisesti vaikeutuu. Ajaessaan kuljettaja jakaa huomionsa useiden eri tehtävien välillä mm. auton hallitsemisen, muun liikenteen ja liikennemerkkien ja jalankulkijoiden tarkkailun. Kun kuljettaja on nauttinut alkoholia, hän keskittyy ohjaamiseen, eikä suuremmin kiinnitä huomioita mitä ympärillä tapahtuu. (Liikenneraittius 2013c.)

Alkoholi aiheuttaa runsaasti käytettynä useita vaikutuksia välittömästi. Alkoholi on terveydelle vaarallinen kemiallinen aine. Alkoholi vaikuttaa nuoreen voimakkaammin kuin aikuisen. Aivot kehittyvät vielä 18-25 ikään asti. Kaikkea alkoholin vaikutusta kasvavaan kehittyvään hermostoon ei vielä tiedetä ja humalan aiheuttamat haitat ovat todennäköisempiä nuorelle mm. pienen kokonsa takia ja alkoholiin tottumattomuuden takia. Nuorille on terveystietoisuutta, mutta aikuiset antavat ristiriitaisia viestejä nuorille. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010.)

Nopean juomisen seurauksena alkoholin määrä aivoissa kasvaa nopeasti ja häiritsee niiden toimintaa. Nopean juomisen seurauksista aiheutuu humalatilaa. Kokemuksena humalatilaa on monimuotoinen ja vaikutukset vaihtelevat. Veren alkoholipitoisuuden noustessa oireet ovat voimakkaammat kuin laskiessa. Henkilö, joka on aloittanut alkoholin nauttimisen ja on nousu-humalassa, voi olla hilpeä, iloinen, pirteä ja puhelias. Laskuhumalassa ollessaan hän voi tuntea olevansa masentunut, aloitekyvytön, keskittymiskyvytön ja väsynyt. Kun alkoholi poistuu aivoista, alkaa toipuminen. (Poikolainen 2011.)

6.2 Huumausaineiden vaikutus ajokykyyn

Kuljettaja tarvitsee ajaessaan psykologisia ja fysiologisia kykyjä, jotka ovat monenlaisia ja laajoja ominaisuuksia mm. näköaisti, liiketoiminnot ja mieli. Tärkein aisti liikenteessä on näkö. Opiatien käytön seurauksena kohteen erottuminen hämärässä vaikeutuu silmän mustu-

aisten pienentyessä. Amfetamiinin käytön yhteydessä laajentuneet, valoon reagoimattomat mustuaiset aiheuttavat häikäisyä valon osuessa silmiin. Kontrastinäön heikentyessä vaikeutuu rajapintojen erottaminen ja se on vahingollista erityisesti sateella tai kun esiintyy mustaa jäätä. Silmälihasten liiallisesta rentoutumisesta seuraa on piilokarsastusta ja kaksoiskuvia. Alkoholi ja monet keskushermostoon vaikuttavat huumeeksi luokitellut lääkeaineet aiheuttavat niitä. (Seppälä 2012a, 197.)

6.2.1 Keskushermostoa lamaavien aineiden vaikutus ajokykyyn

Turvallisen liikennöinnin takeena ei ole vain tilanteiden ja tapahtumien todenmukainen havaitseminen, vaan keskushermostossa käsiteltävä aistien kautta tuleva informaatio. On yhdistettävä eri tiedot sekä on erotettava vähemmän tärkeät tiedot tärkeistä. On verrattava informaatiota ja se tulee liittää aikaisempien ajokokemusten kautta kertyneeseen tietoon, joka on tallentunut pitkäaikaismuistiin. Asiaista tulee tehdä päätelmiä ja alettava toimimaan, esimerkiksi vaihtaa vaihdetta tai jarruttaa tai kääntää rattia tilanteen niin vaatiessa. Havaintoratkaisu-suoritus tapahtumaketjun on tapahduttava kohtuullisen nopeasti. Informaation käsitelyä heikentävät ja hidastavan kaikki keskushermostoa lamaavat aineet. (Seppälä 2012a, 195.)

6.2.2 Amfetamiinin vaikutus ajokykyyn

Yleisin kuljettajilta havaittu huumausaine Suomessa on amfetamiini. Huumeen vaikutuksen alaisena ajavista kuljettajista yli 50 %:lla on veressään amfetamiinia. Lääkealan turvallisuus- ja kehityskeskus Fimean erityisluvalla amfetamiinia käytetään Suomessa narkolepsian ja lasten sekä aikuisten tarkkaavaisuus- ja yliaktiivisuushäiriön hoitoon. (Seppälä 2012a, 198-199.)

Amfetamiini vaikuttaa keskushermostoon. Ensimmäisen kerran amfetamiini esiteltiin 1930-luvulla lääkkeenä nenän tukkoisuuteen. Myöhemmin sotien aikana sitä käytettiin tehostamaan hälytysvalmiutta. Amfetamiinia on käytetty piristeenä, masennuksen ja ylipainon hoidossa 1950- ja 60-luvuilla. Huumausaineeksi se luokiteltiin 1968. Amfetamiinia myydään useissa eri muodoissa kuten tabletteina, jauheena ja liuoksena. Amfetamiinia käytetään mm. suonensisäisesti, suun kautta ja polttamalla. (Sairanen & Tacke 2009.)

Sairanen ja Tacke (2009) kuvailevat myös, että amfetamiinin vaikutus on riippuvainen käyttäjän mielentilasta ja käyttöseurasta. Muut päihteet, käyttäjän ensikertalaisuus ja se kuinka kokenut käyttäjä on, vaikuttavat millä tavalla amfetamiini tehoaa. Amfetamiini vaikuttaa välittömästi aiheuttamalla hyvänolon ja energisyyden tunnetta. Amfetamiini ei vaikuta ainoastaan keskushermostoon vaan myös sydämeen, keuhkoihin ja muihin elimiin. Ruokahalu väheenee, hengitys sekä sydämen lyöntitiheys kasvavat, verenpaine kohoaa ja pupillit laajenevat jo

pienillä annoksilla. Käyttäjä voi olla arvaamaton ja väkivaltainen käyttäessään amfetamiinia jatkuvasti. Huumeen aiheuttamat harhat mm. muut ihmiset uhkailevat tai vainoavat häntä on tavallista käytöstä. Jatkuva amfetamiinin käyttö kasvattaa toleranssia ja tarvitaan suuria annoksia, että saadaan sama vaikutus. Kaikkiin vaikutuksiin ei kehity toleranssia vaan vaikutus voi tulla jo pienemmillä annoksilla kuin aikaisemmin. (Sairanen & Tacke 2009.)

Seppälä (2012b) kirjoittaa, että ominaista amfetamiinin vaikutuksille liikenteessä on, että se ei aiheuta muutoksia liiketoiminnoissa esimerkiksi tokkuraisuutta tai kömpelyyttä, vaan lisää onnettomuusriskiä liikenteessä. Ylinopeudella ajaminen sekä uhkarohkeat ohitukset ovat esimerkki haitallisesta käyttäytymisestä liikenteessä. Amfetamiinia nauttinut henkilö voi olla tavattaessa kiihottunut. Kun kuljettajalla esiintyy harhoja, lisääntyvät liikenne-riskit silloin erityisen paljon. Kun amfetamiinin käyttöjakso loppuu, muuttuvat sen vaikutukset päinvastaisiksi. Amfetamiinin tavoin kiihottuneisuutta aiheuttavat myös kokaiini ja ekstaasi. (Seppälä 2012a, 198-199; Liikenne-raittius 2013a.)

6.2.3 Kannabinoidien vaikutus ajokykyyn

Hasis, hasisöljy ja marihuana ovat kannabinoideja. Cannabis sativa - niminen hampukasvi on niiden alkulähde. Kasvin kukinnot ja ylimmät versot ovat marihuanan osia. Hampun hartsista valmistetaan hasista ja hasisöljyä. Kannabista käytetään polttamalla, teehele tai leivoksiin sekoitettuna. Käyttäjän luonne, ympäristö, kokemukset ja ennako-odotukset liittyvät suuresti kannabiksen vaikutukseen. Myös kannabiksen vaikutus on riippuvainen käyttäjän mielentilasta ja käyttöseurasta. Muut päihteet, käyttäjän ensikertalaisuus ja se kuinka kokenut käyttäjä on, vaikuttavat millä tavalla cannabis tehoaa. Cannabis vaikuttaa välittömästi puheliaisuutena, estojen häviämisenä ja nälän tunteena. Pulssin kiihtyminen ja silmien verestäminen ovat kannabiksen fyysisiä vaikutuksia. (Tacke & Sairanen 2009.)

Cannabis vaikuttaa kannabinoidien välityksellä, kun sitä poltetaan. Delta-9-tetrahydrokannabinoli eli THC on tärkein näistä aineista. THC on kannabiksen päihtymystä aiheuttava osa (Tacke & Sairanen 2009). THC:n kaltaisia vaikutuksia on myös THC:n aineenvaihduntatuotteella hydroksitetrahydrokannabinolilla. Ajokykyyn vaikutusta ei ole karboksitetrahydrokannabinolilla. THC:n pitoisuuksien kanssa yhdessä karboksitetrahydrokannabinolin pitoisuuksia käytetään arvioimaan aikaa, milloin on viimeksi kannabista käytetty. Keskushermoston lamaus on kannabiksen ensisijainen vaikutus ja mielihyvän tunne liittyy siihen usein. Ajan, paikan, nopeuden ja etäisyyden arvioiminen heikkenee kannabiksen vaikutuksesta. Kun tähän yhdistää koordinaatiokyvyn, reaktiokyvyn sekä muistin huononemisen, keskittymis- ja huomiokyvyn heikkenemisen ja ajatuksen kulun katkonaisuuden, on seurauksena onnettomuusriskin lisääntyminen liikenteessä. (Seppälä 2012a, 199; Liikenne-raittius 2013a.)

6.2.4 Opiaattien vaikutus ajokykyyn

Opioideiksi kutsutaan opiaatteja, joita on sekä luonnonopiaatteja että synteettisiä opiaatteja. Luonnonopiaatit ovat peräisin oopiumunikosta. Oopiumia saadaan unikon kuivatusta maitiaisnesteestä. Morfiinia ja kodeiinia tehdään raakaopiumista ja näistä heroiinia. Petidiini ja metadoni ovat synteettisiä opiaatteja. Lääketieteessä opiaatteja on käytetty pitkään. Morfiinia käytetään mm. helpottamaan syöpäsairaana kipuja sairauden loppuvaiheessa. Lääkkeitä, jotka sisältävät kodeiinia, käytetään yskän ja lievien kipujen hoitamisessa. (Sairanen 2005.)

Johonkin muuhun jauheeseen sekoitettuna heroiinia löytyy katukaupasta. Heroiini on väriltään ruskean ja valkoisen eri sävyjä. Suun kautta nauttiminen, suoneen pistäminen ja polttaminen ovat heroiinin käyttötapoja. Keskushermostoon opiaatit vaikuttavat lamaannuttavasti. Opiaattien välitön vaikutus on voimakas hyvän olon tunne. Pahoinvointi ja rauhattomuus liittyvät tavallisesti aineen ottamiseen alkuvaiheessa. Kun annokset kasvavat, tuntee käyttäjä olonsa lämpimäksi, raajat raskaiksi ja suukin kuivuu. Annoksen koon kasvaessa alkaa hengitys hidastua, pupilli muuttuvat pienen pieniksi, iho kylmenee, tuntuu nihkeältä ja alkaa sinertää. (Sairanen 2005.)

Opiaattien akuuttivaikutuksen alaisena ajaminen on riski liikenteessä. Tuolloin kuljettaja on euforisessa tilassa, mutta myös ympäristöstä välinpitämätön sekä tylsistynyt että sekava. Pienenkin opiaattiannoksen jälkeen kokemattoman käyttäjän liiketoiminnot ja reaktiot hidastuvat. (Seppälä 2012a, 200; Liikenne-raittius 2013a.)

6.2.5 Hallusinogeenien vaikutus ajokykyyn

Huumeita, joiden vaikutuksia ovat vääristymät ja aistiharhat, sanotaan hallusinogeeneiksi. Pelkotilat ja masennus ovat käyttäjälle tavallisia kokemuksia. Alkuperäiskansat ovat käyttäneet hallusinogeeneja uskonnollisissa menoissa ja sairauksien parantamisessa vuosituhansia. Annos, joka tarvitaan hallusinogeenisen vaikutuksen saamiseksi, on hyvin pieni. Se imeytetään usein pieneen paperilappuun, joka nautitaan suun kautta. LSD on valkoista, hajutonta, vesiliukoista jauhetta, kun se on puhdasta. (Surakka 2010.)

Henkilö, joka on rauhallinen, passiivinen sekä itsekeskeinen LSD:n vaikutuksen alaisena, saattaa hän hetkittäin kiihtyä, olla vihamielinen ja aggressiivinen kontrollin heikennyttyä. Henkilöiden, jotka käyttävät hallusinogeeneja, reaktiot ärsykkeisiin ovat arvaamattomia ja epäjohdonmukaisia sekä heidän käytöksestään saa vaikutelman mielenhäiriöstä. (Seppälä 2012a, 200-201; Liikenne-raittius 2013a.)

Hallusinogeenien vaikutuksen alaisena todellisen tilanteen hahmottuminen vaikeutuu, kun etäisyyksien ja nopeuksien arviointi muuttuu. Itsesuojeluvaisto heikkenee ja riskinottoisuus lisääntyy vaarallisesti, kun hallusinogeenit aiheuttavat "trippejä" eli matkoja itsetunnon kohotessa epärealistisena. Toistuvat matkat eli aistiharhat, jotka uusiutuvat itsestään ovat ominaisia hallusinogeenille. Tällaisia matkoja saattaa esiintyä jopa kuuden kuukauden kuluttua ensimmäisestä käyttökerrasta. Nämä matkat ovat yleensä lievempiä kuin alkuperäiset matkat. Tällöin saattavat paniikkireaktiot sekä tapaturmat olla mahdollisia. (Seppälä 2012a, 195-201; Surakka 2010.)

Liikenne-riskit, jotka aiheutuvat hallusinogeenista on tehty tutkimuksia vain vähän. Vaikutukset ovat lyhytkestoisia, tosin onnettomuus-riskit ovat varsin mahdollisia. Usein aistiharhat ovat näköharhoja, jolloin esineet ja niiden värit sekä muodot muuttuvat liikkuviksi. Ääniharhat ovat voimistuneita ja erikoisia. Mielikuvien muuttuessa ympäröivästä maailmasta sekaviksi ja epätodellisiksi, on todellisen tilanteen hahmottamisessa vaikeuksia. (Seppälä 2012a, 200-201.)

6.3 Päihteet ja nuoret

Nuoret ja alkoholi kirjassa tarkastelussa oli kuinka nuorten alkoholin käyttö on muuttunut pitkällä aikavälillä. Kovin kattavaa tutkimusta koko maan alueelta ei ole ennen vuotta 1969, mutta jotkin paikalliset tutkimukset kertovat, että nuorten alkoholin käyttö lisääntyi 1950-luvulla. Täsmällistä aikaa ei ole tiedossa milloin nuorten alkoholin käyttö alkoi. 1970-luvulla Jaakkolan ja Hernesniemen tehdyt valtakunnalliset koululaistutkimukset todistavat, että v.1969 voimaan astunut keskioluen vapauttaminen ja "maaseudun kieltolain" kumoaminen on vaikuttanut alkoholin kulutukseen. (Salasuo & Tigerstedt 2007, 21.)

Nuorten juomatapoja kartoitettiin kyselemällä heidän vapaa-ajan viettotapojaan. Meni kuitenkin vuosikymmenen ennen kuin nuorten alkoholin käyttö oli osa nuorten vapaa-ajan viettoa. Juominen muuttui nuorten omaehtoiseksi ja itsemääräämiseksi toiminnaksi ja juomista harastettiin omilla porukoissa poissa vanhempien valvonnasta. (Salasuo & Tigerstedt 2007, 22.)

Alaikäisen alkoholin käyttö on laitonta, silti tutkimuksen mukaan jopa puolet vanhemmista on valmiita ostamaan alkoholia 15-vuotiaalle lapselleen. Kodilla on suuri merkitys lapsen asenteisiin ja käyttäytymiseen. Kotoa saadaan ongelmanratkaisumalli ja malli ongelmien käsittelemiseen tai käsittelemättömyyteen alkoholin avulla. Nuori myös omaksuu perheen perinteet juhlista, joihin voi kuulua alkoholi ja onko juhliminen humalanhakuista vai niin sanottu ruokajuoma. Alkoholinkäyttö on kohtuullista, jos päivittäiset määrät pysyvät pieninä, kuten viinilasillinen ruuan yhteydessä kerran päivässä. Ruuan yhteydessä nautitun alkoholin pitoisuudet elimistössä jäävät pienemmiksi kuin tyhjiin mahaan juotaessa (Poikolainen 2009). Aiemmin

on ajateltu, että vanhempien runsaasta ongelmakäytöstä on haittaa lapsen kehitykselle, mutta nykyään on myös huoli vanhempien kohtuukäytöstä aiheutuvista ongelmista ja vaikutuksista. Antaako vanhempien kohtuukäyttö väärää viestiä nuorille alkoholinkäytöstä? (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010, 37.)

Perheellä on suuri merkitys lapsen tukemisessa päihteettömyyteen. Vanhempien esimerkki ja toiminta olla antamatta alaikäiselle alkoholia viestittää nuorelle, etteivät alkoholikokeilut ole hyväksyttävää toimintaa. Avoin keskustelu nuoren kanssa alkoholista ja sen vaikutuksista ja aikuisten kohtuukäytöstä on osa kasvatustyötä ja luo luottamuksellisen suhteen vanhempien ja nuoren välille. Parasta nuorelle olisi, jos hänellä olisi kotona mahdollisuus avoimeen ja kriittiseen keskusteluun. Vanhempien olisi hyvä tietää, missä nuori viettää vapaa-aikaa ja kenen kanssa. Nuorta ei tulisi jättää pitkiksi ajoiksi yksin esimerkiksi viikonlopuksi. Vanhemman rooli on huolenpitoa, välittämistä, rohkaisemista ja rajoittamista. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010, 37-38.)

Nuoret tarvitsevat ystäviä niin oman ikäisistä kuin aikuisista perheen ulkopuolelta. Kasvaessaan ja kotoaan irtautuessaan nuori huomaa erilaisia kulttuureja ja oppii myös olemaan erimielisiä asioista. Alkoholikulttuuri ja asenne alkoholin käyttöä kohtaan voi olla muualla erilaisena kuin kotona ja saattaa aiheuttaa ristiriitaa nuoren ajatusmaailmalle. Kodin tapa ei olekaan ainoa oikea tapa toimia ja nuori joutuu miettimään suhtautumistaan ympärillä oleviin asenteisiin, tapoihin ja mielipiteisiin. Kaveripiirin alkoholikulttuuri syntyy pikkuhiljaa ja lähes kaikilla nuorilla on kaveripiirissään juovia ja ei juovia kavereita. Nuoren täytyy itse ratkaista oma käyttäytymismallinsa. On nuoria jotka osaavat kieltäytyä päihteistä monien syiden takia mutta on myös nuoria, jotka pelkäävät kavereiden asennetta kieltäytymisen suhteen ja pelkäävät jäävänsä kaveripiirin ulkopuolelle. Yhteenkuuluvuuden tunne on vahvaa kaveripiirin päihdekokemuksissa. Juomakokemuksista puhutaan koulun välitunnilla ja seuraavia juhlia jo suunnitellaan kovaan ääneen. Moni nuori haluaisi kuulua ”porukkaan”. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010, 38-39.)

6.4 Päihteet ja onnettomuusriski

Poikolaisen (2011) mukaan sekä päihtymyksen tunne että aivojen toiminnan häiriintyminen ovat monesta asiasta riippuvia, kuten aivojen tottuminen alkoholin käyttöön. Alkoholi vaikuttaa heikentävästi ajoneuvon kuljettajan selviytymistä tilanteissa, joissa tarvitaan nopeutta ja tarkkuutta. Alkoholi hidastaa reaktioita, lisää arviointivirheitä, heikentää arvostelukykä ja onnettomuusriski liikenteessä lisääntyy. Onnettomuusriski nuorten kuljettajien kohdalla lisääntyy nopeasti jo pienillä pitoisuuksilla alkoholia, koska ajamisen taitoihin, jotka eivät vielä ole automatisoituneet nuorilla, alkoholi vaikuttaa niihin. (Poliisi 2013a; Liikenneraittius 2013c.)

Amfetamiini lisää onnettomuusriskiä 2–13-kertaiseksi. Tätä verrattaessa veren alkoholipitoisuuden on onnettomuusriskin vastaavuus samansuuruinen kuin veressä olisi alkoholia 0,5-1,2 ‰. Veren amfetamiinipitoisuuden lisääntyessä kasvavat myös onnettomuusriskit. Kiihottuneisuutta aiheuttavat huumausaineet, kuten kokaiini, ekstaasi, vaikuttavat samalla tavoin liikenteessä kuin amfetamiini. (Seppälä 2012a, 199.)

Seppälän (2012a, 199) mukaan kannabis lisää onnettomuusriskiä 2–5-kertaiseksi. Alkoholin tai rauhoittavien lääkkeiden kanssa kannabista yhtä aikaa käytettäessä onnettomuusriski kasvaa. Verrattaessa päihitteettömään kuljettajaan kannabista käyttävän onnettomuusriski on 3-5 kertaa suurempi. Kannabiksen käyttäjän ajokykyä heikentävä annos on 20 mg tetrahydrokannabinolia eli THC:tä vastaten yhden promillen alkoholihumalaa. (Seppälä 2012b.)

7 Alkoholin vaikutus nuoreen

Aivot kehittyvät 20 vuoden ikään saakka ja alkoholin aiheuttamat vauriot voivat olla peruuttamattomia kehittyville aivoille. Alkoholin juominen 13-19-vuotiaana voi aiheuttaa merkittäviä vaurioita aivoissa. Se muun muassa vaikuttaa oppimiseen ja muistiin enemmän kuin aikuisilla. Nuoren aivot ovat herkät alkoholin aiheuttamille vaurioille aivojen alueilla, joilla on merkitystä aikuisiän persoonallisuuteen ja käytöksen kehittymiseen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2013.)

Nuorena aloitettu alkoholin käyttö aiheuttaa myöhemmällä iällä ongelmia alkoholin kanssa. Terveysriskit ovat kaksinkertaiset verrattuna aikuisiin ja esimerkiksi nuorella yhden promillen humalatila vastaa aikuisen kahden promillen humalatilaa. Alkoholi vaikuttaa muun muassa aivojen mielihyvökokemukseen välittävään hermoverkotukseen. Toistuva alkoholin käyttö aiheuttaa rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia esimerkiksi hermotukseen ja ne muutokset aiheuttavat päihderiippuvuutta ja päihderiippuvuus kehittyy nuorilla aikuisia helpommin. Muutokset voivat olla pysyviä. Humalatila on elimistölle myrkytystila. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2013.)

Nuorten alkoholin käyttöä suhteessa liikenneonnettomuuksiin on tutkinut New Yorkin yliopistossa professori David Hanson. Hän käsittelee alkoholin vaikutusta nuoriin kuljettajiin monisäikeisesti, valistaen ja ennakkoluuloja rikkoen sekä ottaa kantaa nuorten alkoholin käyttöön, sillä nuorten alkoholin käyttö usein rinnastetaan liikenneonnettomuuksiin. (Hanson 2013.)

Tutkimustulosten valossa näyttää siltä, että nuorten alkoholin kulutus on laskemaan päin, mutta liikennekuolemien ja -onnettomuuksien välttämiseen tarvitaan edelleen toimenpiteitä. Yhdysvaltojen koko väestöstä 14 % on 16-24-vuotiaita ja heistä 28 % on ollut osallisena alkoholista johtuvissa liikenneonnettomuuksissa. Vaikka nuorien veren alkoholipitoisuudet eivät ole

olleet korkeat, he ovat joutuneet enemmän onnettomuuksiin kuin iältään vanhemmat ihmiset. Nuorten yhteys kuolemiin johtuu pääasiassa neljästä tekijästä, jotka ovat: kokemattomat kuljettajat, kokematon alkoholin käyttö, mahdollisuus huumeiden käyttöön, vääristynyt kuva voittamattomuudesta ja kuolemattomuudesta. Hyvä uutinen on se, että nuorien alkoholin käyttö on laskenut vuosien varrella, samalla on laskenut liikenneonnettomuuksien määrä. Opiskelijoiden osuus, jotka pidättäytyvät kokonaan alkoholista on kasvanut ja humalahakuinen juominen on vähentynyt. (Hanson 2013.)

Alkoholin väärinkäyttöä kuitenkin on ja liian monet nuoret joutuvat liikenneonnettomuuksiin alkoholin käytön takia. Nuorten liikenneonnettomuuksiin pyritään vaikuttamaan myönteisesti muutamilla tekijöillä, joihin tulisi panostaa. Merkittävin tekijä on sosiaalisen paineen vaikutuksen humalassa ajamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että sosiaalisen tukiverkoston kehittyminen on tärkeää ja lähimmäisten on otettava vastuuta estää humalaisen ajaminen. Toinen merkittävä tekijä on liikennevalistuksen merkitys, etenkin on tärkeää tuoda tietoisuuteen, että nuoret ovat herkempiä alkoholin vaikutukselle. Kolmas tekijä on rangaistusten koventaminen siten, että ne kolleroivat onnettomuusherkkyyden suhteen. Onnettomuusherkyys kasvaa jyrkästi veren alkoholipitoisuuksien suhteen. (Hanson 2013.)

Alkoholin lisäksi suuren osan liikenneonnettomuuksien syystä aiheutuu huumeiden käytön vaikutuksen alaisena ajamisesta. Liikenneonnettomuuteen joutuneista kuljettajista jopa 40 % saivat positiivisen testi tuloksen marijuanän käytöstä. Asiasta huolestuttavan tekee se, että huumeiden käyttöä liikenteessä valvotaan vähemmän kuin alkoholin. (Hanson 2013.)

8 Rattijuopumukset

8.1 Tilastoa nuorten rattijuopumuksista

Tilastokeskus tuottaa Suomen virallisia tilastoja, joiden tiedot julkaistaan heidän internet-sivustoilla. Tilastoja voi selailta ja hakea erilaisten aihealueiden mukaan muun muassa oikeus, palvelus, terveys ja niin edelleen. Oikeus-otsikon alle kootaan tietoja muun muassa poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta, syytetyistä, tuomituista ja annetuista rangaistuksista. Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilasto kokoaa rikosten jakautumisen alueittain, rikosten laatua ja määrää ja kuvaa poliisin toimintaa. Poliisin tutkimien ja selvittämien rikosten määrä ja osuus ja rikoslajit on myös koottu tilastoiksi. Syylliseksi epäillyt henkilöt ja heidän ikänsä ilmoitetaan tilastoissa. Tilasto kootaan sisäasiainministeriön poliisin tutkinta- ja virka-apujärjestelmästä saaduista tiedoista. (Tilastokeskus 2013a.)

Viimeisten viiden vuoden aikana 16- ja 17-vuotiaiden rattijuopumukset ovat vähentyneet koko maassa ja Hyvinkäällä. Tämä käy ilmi tilastosta poliisin tietoon tulleista rikoksista vuosina vuo 2008 ja 2012. (Tilastokeskus 2013b.)

Vuonna 2008 koko maassa rattijuopumuksia ilmeni kaikkiaan 11020. Selvitettyihin rikoksiin epäillyt henkilöt -tilaston mukaan koko maassa 16 ja 17-vuotiaita heistä oli 383, 343 miestä ja 70 naista. Törkeitä rattijuopumuksia ilmeni yhteensä 13812, syylliseksi epäiltyjä 16 ja 17-vuotiaita heistä oli 243, 209 miestä ja 34 naista. Kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle ilmeni yhteensä 1705. Epäiltyjä 16 ja 17-vuotiaita heistä oli 64, 41 miestä ja 23 naista. (Tilastokeskus 2013b.)

Hyvinkäällä rattijuopumuksia 2008 ilmeni yhteensä 125 kappaletta. Heistä syylliseksi epäiltyjä 16 ja 17-vuotiaita oli yhteensä 5, kaikki epäillyt miehiä. Törkeitä rattijuopumuksia ilmeni yhteensä 85, syylliseksi epäiltyjä 16 ja 17-vuotiaita heistä oli 1, epäilty oli mies. Kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle ilmeni Hyvinkäällä 10 kappaletta, epäiltyinä ei ollut yhtään 16 tai 17-vuotiasta. (Tilastokeskus 2013b.)

Vuonna 2012 koko maassa rattijuopumuksia ilmeni 8815 kappaletta, törkeitä rattijuopumuksia 10351 kappaletta ja kulkuneuvon luovuttamisia juopuneelle 1098 kappaletta. Rattijuopumukseen epäiltyjä 16 ja 17-vuotiaita oli yhteensä 224, heistä 192 oli miehiä ja 32 oli naisia. Tärkeään rattijuopumukseen syylliseksi epäiltyjä oli yhteensä 175, 149 miestä ja 26 naista. Kulkuneuvon luovuttamisesta juopuneelle epäiltiin yhteensä 45 16-17-vuotiasta, heistä 35 miestä ja 10 naista. (Tilastokeskus 2013b.)

Tilaston mukaan rattijuopumuksia ilmeni vuonna 2012 Hyvinkäällä 57 kappaletta, törkeitä rattijuopumuksia 74 kappaletta ja kulkuneuvon luovuttamisia juopuneelle 8 kappaletta. Rattijuopumukseen syyllistyneitä Selvitettyihin rikoksiin epäillyt henkilöt -tilaston mukaan 16 ja 17-vuotiaita heistä oli yhteensä 3, epäillyt olivat miehiä. Törkeitä rattijuopumuksia tilaston mukaan ilmeni 2, epäillyt olivat miehiä. Kulkuneuvon luovuttamista juopuneelle ei ilmennyt yhtään. (Tilastokeskus 2013b.)

8.2 Päihteiden käytön valvominen tieliikenteessä

Tieliikenteessä päihteiden käyttöä valvoo poliisi. Tavoitteena on päihtyneenä ajamisen vähentäminen sekä mahdollisimman monen päihtyneen kuljettajan kiinni saaminen. Päihteiden käytön valvonnassa käytetään alkometrejä seulontalaitteina. Seulontalaitteen näyttäessä, että kuljettajaa on syytä epäillä rattijuopumuksesta, viedään hänet tarkkuusalkometrillä tehtävään jatkotutkimukseen poliisilaitokselle tai verikokeeseen terveyskeskukseen. Puhallusko-

keen näyttäessä nollaa ja kuljettaja on päihteiden käyttäjäksi tunnistettavissa, kuljetetaan hänet tutkimuksiin lääkäriin. (Poliisi 2013b.)

Kuljettaja, joka on syyllistynyt rattijuopumukseen, tuomitaan sakkoon tai enimmillään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen. Törkeän rattijuopumuksen ollessa kyseessä on rangaistus minimissään 60 päiväsakkoa tai enimmillään kaksi vuotta vankeutta. Rangaistuksen kovuutta lisäävät mahdolliset vamma- tai kuolemantuottamukset. Rattijuopumuksesta seuraa myös ajokieltoa, jota voi saada enimmillään viisi vuotta. (Poliisi 2013c.)

Henkilö, joka on luovuttanut autonsa juopuneelle, voidaan tuomita sakkoihin tai vankeuteen jopa yhdeksi vuodeksi. Liikenne- ja vakuutuskorvaukset voi rattijuopolta jäädä saamatta. Kaikki tutkimus- ja oikeudenkäyntimaksut rattijuoppo joutuu itse maksamaan. Vakuutusyhtiön ulkopuolisille maksamista korvauksista ja kyydissä olleiden matkustajien vahingoista rattijuoppo on korvausvelvollinen. Törkeän rattijuopumuksen ollessa kyseessä menettää myös matkustaja vakuutuskorvauksensa. (Poliisi 2013c.)

Tarkkailemalla kuljettajien ajotapoja poliisi pyrkii tunnistamaan huumaantuneena ajavat. Kuljettajan, joka ajaa huumeiden vaikutuksen alaisena, käyttäytyminen liikenteessä muistuttaa suurin piirtein rattijuopumusta. Epäiltäessä päihteiden käyttöä, poliisi pyytää kuljettajaa puhaltamaan alkometriin. Tuloksen näyttäessä nollaa siitä huolimatta, että kuljettaja tunnistetaan päihteiden käyttäjäksi, jatkaa poliisi tilanteen selvittämistä sisäasiainministeriön ohjeiden mukaisesti. Epäillessään huumausaineiden käyttöä, poliisi vie kuljettajan terveyskeskukseen, jossa tehdään klinisiä kokeita ja otetaan sekä virtsa- että verinäytteet. (Poliisi 2013d.)

8.3 Rattijuopumuksen määrittely rikoslaissa

Rikoslaissa (19.12.1889/39.) todetaan, että joka kuljettaa alkoholin vaikutuksen alaisena ajoneuvoa ja veren alkoholipitoisuus uloshengityksessä on ajon aikana tai jälkeen vähintään 0,5 promillea tai 0,22 milligrammaa alkoholia litrassa, tuomitaan rattijuopumuksesta sakkoon tai vankeuteen.

Rattijuopumukseksi lasketaan myös se, kun ajoneuvon kuljettaja on huumausaineiden vaikutuksen alaisena ajon aikana tai sen jälkeen niin, että hänen veressään on käytetyn huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Rattijuopumukseen ei tuomita, jos kuljettajalla on oikeus käyttää lääkevalmistetta muun muassa lääkärin määräyksestä. (Rikoslaki 19.12.1889/39.)

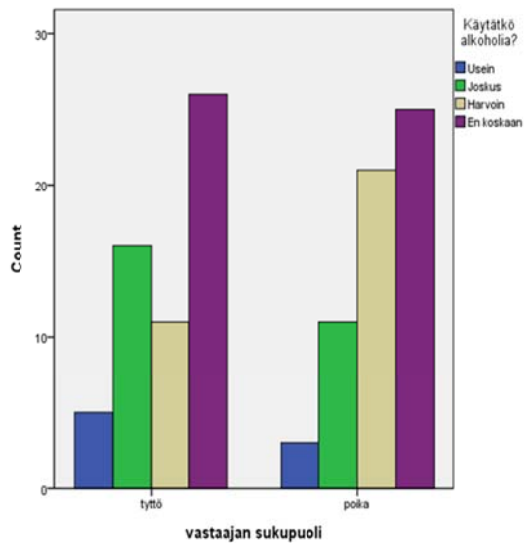
Rattijuopumus muuttuu törkeäksi rattijuopumukseksi, kun ajoneuvon kuljettajan veren alkoholipitoisuus uloshengityksessä on vähintään 1, 2 promillea tai 0,53 milligrammaa alkoholia litrassa tai ajoneuvon kuljettajan suorituskyky on huonontunut tuntuvasti tai aiheuttaa toiminnallaan vaaraa muille. Törkeästä rattijuopumuksesta tuomitaan vähintään 60 päiväsakkoon tai enintään kahdeksi vuodeksi vankeuteen. (Rikoslaki 19.12.1889/39.)

9 Kyselyn tulokset

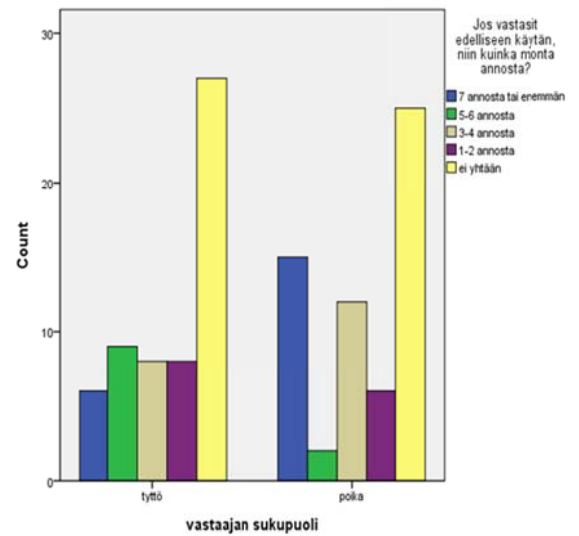
Teimme päihde- ja liikennekäyttäytymisestä kyselyn 18.9.2013 Tapainlinnan koulun 9-luokkalaisille. Kuvitelmamme olivat hieman epävarmat kyselyn toteuttamisesta. Onko informaatio varmasti mennyt opettajille asti siitä, että tulemme silloin tapaamaan oppilaita ja teemme kyselyn? Onneksemme saimme huomata, että rehtori Mika Heikura oli informoinut opettajia kyselystä ja pysyimme hyvin sovitussa aikataulussa. Oppilaat järjestäytyivät auditorioon nättisti ja olivat valmistautuneet omilla kynillään kyselyä varten. Ylimääräistä hälinää ei juuri ollut, ja oppilaat kuuntelivat esittelymme itsestämme ja asiastamme. He täyttivät lomakkeet reippaasti ja kysyivät milloin tulemme uudelleen, ja saimme positiivisen vaikutelman siitä, että meitä odotetaan tapahtumapäivään.

Kyselyyn (LIITE 9) vastasi yhteensä 118 oppilasta. Mopokortin omistajia oli 42 oppilasta (n=118), joista 29 poikia ja 13 tyttöjä (n=118). Mopo tai skootteri oli käytössä 34 pojalla (n=118). Tyttöillä käytössä olevat mopo- tai skootteriluvut vastaavat mopokorttilukua. Suurin osa mopokortti-iässä olevista nuorista oli saanut valistusta päihteiden vaikutuksesta liikenteessä.

Vastausten perusteella tytöt käyttävät alkoholia useammin, mutta pojat harvemmin suurempina annosmäärinä (Kuvio 2). Yli puolet vastasi, että he eivät käytä koskaan alkoholia (Kuvio 1). Vastausten mukaan 47 (n=118) käyttää alkoholia. Syyn päihteiden käyttöön löysi 71 vastaajaa (n=118). Suurin syy päihteiden käytölle on hauskanpito ja kaverit. Suurimmalla osalla oppilaita ei ole keskusteltu kotona päihteidenkäytöstä. Vajaa puolet nuorten vanhemmista tietää nuoren päihteiden käytöstä, heistä kahdeksan (n=118) nuoren vanhemmat tietävät, mutta eivät puutu lapsensa alkoholin käyttöön. Vajaa puolet vanhemmista ei ole koskaan tarjonnut alkoholia nuorelle. Muutaman nuoren vanhemmat ovat tarjonneet usein alkoholia.

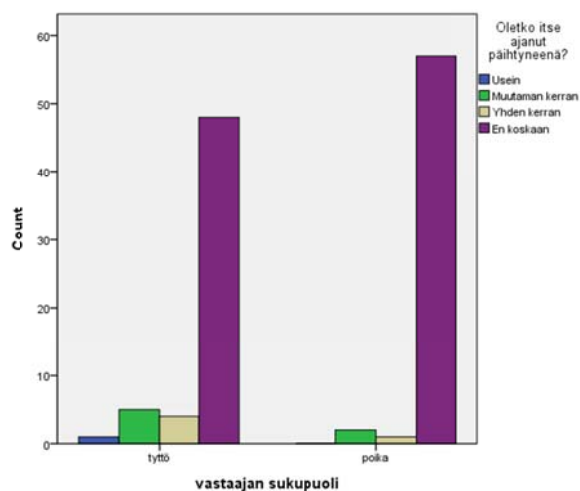

Kuvio 1: Alkoholin käyttö

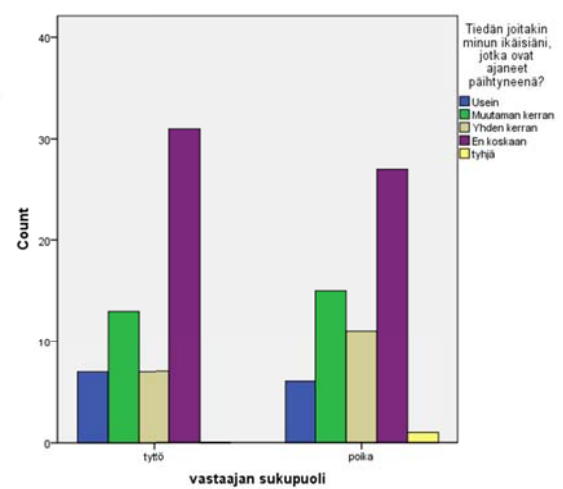

Kuvio 2: Alkoholin annosmäärät

Rattijuopumustapaus löytyy 24 (n=118) nuoren tuttavapiiristä. Tuttavapiirissä sattuneissa rattijuopumustapauksissa yli puolessa on sattunut onnettomuus. Suurin osa ei ole koskaan ollut päihtyneen kyydissä. Tytöt ovat ajaneet päihtyneenä useammin kuin pojat (Kuvio 3). Nuorten vastausten mukaan melkein puolet tietää, että joku heidän ikäisistään on ollut päihtyneen kyydissä ja joku heidän ikäisistään on ajanut päihtyneenä (Kuvio 4).

Kuvio 3: Päihtyneenä ajaminen

Kuvio 4: Nuorten tieto muiden ikäistensä päihtyneenä ajamisesta

Suurin osa on jollain tavalla samaa mieltä, että rattijuopumus on yleistä. Suurin osa nuorista tietää promillerajan olevan 0,5. Nuorten mielestä päihtyneet vaikuttavat ajokykyyn, lukuun ottamatta muutamaa ei-vastausta. Nuorilla ei ole vastausten mukaan tarkkaa tietoa kuinka kauan kestää alkoholin poistua elimistöstä. Suurella osalla nuorista on tiedossa mitä vaikutusta

rattijuopumuksesta kiinnijäämisellä on tulevaisuuteen ja mikä rangaistus seuraa rattijuopumuksesta. Suurin osa nuorista tietää huumausaineiden vaikutuksen alaisena ajamisen olevan rangaistavaa, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Enemmistö nuorista haluaisi lisää valistusta päihteistä.

10 Kyselyn tulosten pohdintaa

Kyselyyn vastasi yhteensä 118 oppilasta. Mopokortin omistaa 42 oppilasta, joista melkein puolet on poikia. Mopo/skootteri on käytössä 34 pojalla, vaikka mopokortti on vain 29 pojalla. Tarkoittaako tämä sitä, että he ajavat ilman korttia vai ajavatko he sallituissa puitteissa suljetulla alueella tai pellolla? Tyttöillä luvut vastaavat toisiaan. Suurin osa mopokortti-ikässä olevista nuorista on saanut valistusta päihteiden vaikutuksesta liikenteessä. Vastausten perusteella tytöt käyttävät enemmän alkoholia kuin pojat. Yli puolet vastasi, että eivät käytä koskaan alkoholia. Vastausten perusteella 51 ei käytä yhtään alkoholiannosta. Tästä voisi päätellä, että vastaukset eivät ole olleet rehellisiä. Tytöt käyttävät alkoholia useammin, pojat harvemmin, mutta suurempia annosmääriä. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995–2011 ESPAD tutkimuksen tulosten mukaan kuukausittain itsensä humalaan juovien tyttöjen osuus on jonkin verran poikia suurempi (Raitasalo, Huhtanen, Miekkala & Ahlström 2012, 20). Tämä tutkimus tukee tekemämme kyselyn tulosta.

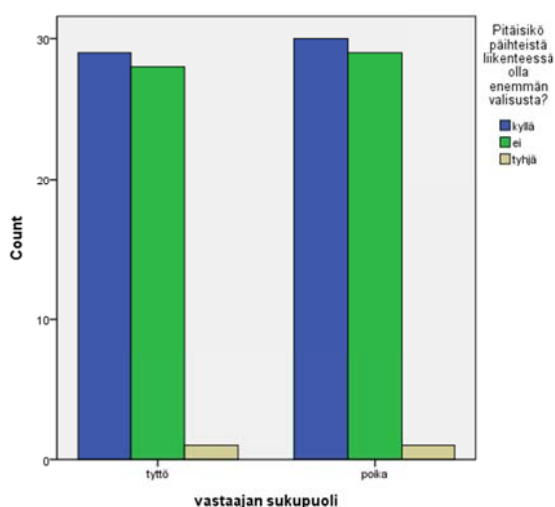
Vastausten mukaan 47 käyttää alkoholia, mutta kuitenkin 71 löytää syyn päihteiden käyttöön. Voisiko tästä päätellä, että osa heistä käyttää muita päihteitä kuin alkoholia? Suurin syy päihteiden käytölle on hauskanpito ja kaverit. Suurimmalla osalla ei ole keskusteltu päihteiden käytöstä kotona. Onko siihen syynä se, että vanhemmat eivät tiedä tai välitä nuorten päihteiden käytöstä? Vajaa puolet vanhemmista tietää nuoren päihteiden käytöstä, niistä kahdeksan nuoren vanhemmat ei välitä. Oletettavasti tyhjäksi jääneet vastaukset ovat niitä nuoria, jotka eivät käytä päihteitä tai eivät tiedä vanhempiensa tietävän asiasta. Vajaa puolet vanhemmista ei ole koskaan tarjonneet alkoholia nuorelle. Muutaman nuoren vanhemmat ovat tarjonneet usein alkoholia. Herää kysymys onko vanhemmilla mahdollisesti alkoholiongelma ja/tai ovatko he välinpitämättömiä lapsensa alkoholien käytölle. Tämä saa pohtimaan, että eikö vanhemmilla ole riittävästi tietoa päihteiden vaikutuksesta nuoren terveyteen ja kehitykseen.

Huolestuttavasti 24 nuorella löytyy rattijuopumustapaus tuttavapiiristä. Tuttavapiirissä sattuneissa rattijuopumustapauksissa yli puolelle on sattunut onnettomuus. Iloksenne suurin osa ei ole koskaan ollut päihtyneen kyydissä. Tytöt ovat ajaneet päihtyneenä useammin kuin pojat. Kertooko tämä sen, että tyttöjen päihteiden käyttö on lisääntynyt? Aiemmin mainitun tutkimuksen mukaan olettamuksemme vahvistui tyttöjen lisääntyneestä päihteiden käytöstä. Nuorten vastausten mukaan melkein puolet tietää, että joku heidän ikäisistään on ollut päihtyneen kyydissä. Nuorten vastausten mukaan puolet tietää, että joku heidän ikäisistään on

ajanut päihtyneenä. Luku kuulostaa huolestuttavan suurelta. Puuttuvatko nuoret toistensa tekemisiin? Yrittävätkö estää kaverin päihtyneenä ajamista? Onko rohkeutta puuttua?

Suurin osa on jollain tavalla samaa mieltä, että rattijuopumus on yleistä. Suurin osa nuorista tietää promillerajan olevan 0,5. Ajattelevatko eri mieltä olevat nuoret, että promilleraja on korkeampi tai alempi? Tietävätkö nuoret alkoholin vaikutuksen liikenteessä? Onko mahdollista, että määrä voisi olla suurempi vai onko ajatuksena nollatoleranssi? Nuorten mielestä päihteet vaikuttavat ajokykyyn, lukuun ottamatta muutamaa ei-vastausta. Nuorilla ei ole vastaus-ten mukaan tarkkaa tietoa kuinka alkoholi palaa elimistössä.

Suurin osa nuorista tietää rattijuopumuksesta kiinnijäämisen vaikuttavan tulevaisuuteen ja tietää päihteiden vaikutuksen alaisena ajamisen olevan rangaistavaa. Osa nuorista haluaa lisää valistusta päihteistä ja osa ei. Vastauksista päätellen valistusta tulisi olla enemmän (Kuvio 5). Hieman oli epätietoisuutta muun muassa alkoholin vaikutuksesta ajokykyyn, alkoholin palamisesta elimistössä ja promillerajasta. Jatkossa voisi tutkia nuorten tietämystä päihteistä ja niiden vaikutuksesta terveyteen ja antaa sen pohjalta syvempää tietoa vaikutuksesta.

Kuvio 5 Lisää valistusta?

11 Tapahtumapäivä

Tapasimme tapahtumapäivän aamuna Laureassa opinnäytetyöryhmän kanssa. Kävimme päivän aikataulun ja vastualueet läpi ja tarkistimme kaiken materiaalin olevan mukana. Tapahtumapäivä alkoi Tapainlinnan koululla kello 9. Saavuimme koululle hyvissä ajoin ja laitoimme kaiken valmiiksi poliisin esitystä varten. Riikka aloitti alkupuheella, jossa muistutettiin nuoria kaksi viikkoa sitten tehdystä kyselystä ja kertoi, että käymme siitä muutaman kysymyksen vastaukset läpi myöhemmin. Riikka esitteli ylikonstaapeli Matti Kosken ja kertoi päiväkulusta

(Taulukko 1). Matti toimii Keski-Uudenmaan poliisissa lähipoliisikoordinaattorina ja tekee paljon valistustyötä. Hän saapui paikalle virkapuvussa, jonka hän laittoi auktoriteetin lisäämiseksi.

Tapahtumapäivän aikataulu	
9.00-9.45	Poliisi Matti Koski: Tappaja mopo-esitys (Ryhmä 1, luokat 9 A, B, C)
10.00-10.45	Poliisi Matti Koski: Tappaja mopo-esitys (Ryhmä 2, luokat 9 D, E, F)
12.15-13.00	Toiminnallinen osuus ja palaute kyselystä (Ryhmä 1)
13.15-14.00	Toiminnallinen osuus ja palaute kyselystä (Ryhmä 2)

Taulukko 1: Aikataulu

Poliisi Matti Koski piti oman esityksensä Tappaja mopo. Esityksessä Matti kävi läpi mitä voi tapahtua päihtyneenä ajamisesta liikenteessä ja mikä vaikutus sillä on tulevaisuuteen. Matin tarkoitus oli herätellä nuoria pohtimaan omaa päihdekäyttämistä. Luokkia oli kuusi, joista yhdeksännen A, B ja C-luokat saapuivat ensimmäisenä kuuntelemaan Matin esitystä. Nuoret kuuntelivat Matin esityksen, mutta eivät vastanneet Matin esittämiin kysymyksiin. Ryhmä oli hiljainen. Seuraava ryhmä, yhdeksännen D, E ja F luokat olivat hieman rohkeampia keskustelemaan Matin esittämistä kysymyksistä. Tästä ryhmästä nousi esiin pientä uhoamista aiheeseen liittyen.

Oppilaiden ruokatauon aikana teimme liikuntasaliin kaksi ajorataa teipeistä ja askartelimme pahvista ratit. Tehtävänä oli pyöriä sählymailan ympäri kymmenen kertaa ja lähteä ajamaan rataa pitkin kävellen tai juosten pyöräyksissä, niin sanotusti päihtyneenä. Ajoradalla tuli pysyä. Ideana oli ymmärtää päihtyneenä ajamisen vaikutus. Mitä enemmän pyöri, sitä huonommin radasta suoriutui. Mitä enemmän ottaa pähteitä, sitä huonommin kontrolli pelaa. Jatkoimme ruokailun jälkeen toiminnallisella osuudella ja kyselyn tulosten esittämisellä.

Jaoimme ensimmäisen ryhmän puoliksi. Osa ryhmästä jäi ajamaan rataa Iran ja Marian kanssa, puolet siirtyi kuulemaan kyselyn tuloksia Riikan kanssa. Ensimmäinen ryhmä ajoradalla jaettiin kolmeen osaan eri radoille. Tämä ryhmä oli ujon puoleinen, eivätkä kaikki uskaltaneet edes kokeilla ajorataa. Sama ujous oli myös kyselyn tulosten purkamisessa. Nuoret eivät ottaneet kantaa tuloksiin saati keskusteluun. Vaihdoin ryhmät toisin päin ja ajoradalla he olivat hieman innokkaampia kokeilemaan ajamista. Toisen ryhmän kanssa kyselyn tulosten käsittelyssä vain kaksi tyttöä uskalsi kertoa mielipiteitään aiheesta "mitä tekisit jos näkisit kaverin lähtevän ajamaan päihtyneenä".

Tauon jälkeen ryhmä 2 saapui ja he tuntuivat olevan innokkaampia tehtäville. He innostuivat ajoradasta ja menivät useammin sen läpi. Tämä uusi ryhmä tuntui ottavan enemmän kantaa keskusteluun. Myös tässä keskustelussa oli hieman uhoamista. Kaiken kaikkiaan nuoret kuitenkin käyttäytyivät hyvin. Tauon aikana joiltakin oppilailta tuli hyvää kiitosta esityksestä ja toiminnallisen osuuden jälkeen useampi tyttö tuli kyselemään opinnoistamme ja kuinka opiskelemaan pääsee. Halusivat myös tietää, onko meillä enemmänkin tällaisia tapahtumapäiviä. Annoimme tytöille tietoa kuinka kouluumme haetaan ja mistä opintomme ovat koostuneet.

Näiden toimintojen jälkeen jaoimme nuorille ajokortit, tietoa päihteiden käytön valvonnasta tieliikenteessä, kiinni jäämisen seuraukset ja palautelaput päivästä. Saimme palautelappuja 101 kappaletta. Palautekyselyn mukaan yli puolet oli saanut uutta tietoa päihteistä ja liikenteestä. Enemmistö oli hyvillä mielin päivästä. Muutama oli kirjoittanut haluavansa lisätietoa aiheesta ja moni oli kommentoinut, etteivät halua lisätietoa. Joitakin asiattomia kommenttejaakin löytyi. Poliisin esityksen jälkeen saimme suullista palautetta nuorilta. Nuoret kiittelivät esitystä, joka oli heidän mielestään mielenkiintoinen ja hyvä.

Monen organisaation aikataulujen yhteensovittaminen oli haastavaa. Alkuperäisestä suunnitelmasta jouduimme poikkeamaan ajanpuutteen takia. Päivä sujui kuitenkin ongelmitta ja pääasialliset aiheet saimme käytyä läpi.

12 Työn arviointia

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tuottaa 9 luokkalaisille valistuspaketti päihde- ja liikennekäyttämistä. Halusimme selvittää kohderyhmän päihteiden käyttöä ja liikennekäyttämistä sekä osoittaa niiden yhteys onnettomuuksiin.

Alkuperäisen suunnitelmamme mukaan keväällä 2013 piti olla tutkimussuunnitelmaseminaari ja tapahtumapäivä. Muiden opiskelukiireidemme vuoksi siirsimme tapahtumapäivän syksyyn 2013. Opinnäytetyön prosessin alussa ryhmässämme oli neljä työntekijää. Taru Nykänen jättäytyi omasta tahdostaan pois ryhmästä muiden opiskelukiireiden vuoksi. Opinnäytetyön prosessin muutoksien vuoksi tutkimussuunnitelmaseminaari jäi meidän osaltamme pois. Teoriaosuudet jaoimme ryhmän jäsenten kesken ja yhteistyö ryhmämme kesken toimi hyvin. Olimme yhteydessä toisiimme sähköpostitse ja puhelimitse. Sovimme myös tapaamisia koululle, jolloin kokosimme työtä yhdessä. Ohjaavana opettajana toimi Eija Mattila ja saimme häneltä tarvittaessa ohjausta työhömmme. Häneltä saimme yhteystietoja yhteistyökumppaneista, joihin kannatti ottaa yhteyttä.

Opinnäytetyön sisältöä jouduimme rajaamaan alkuperäisestä suunnitelmasta paljon eri tahojen aikataulujen yhteen sovittamisen vuoksi. Aihe valikoitui meille median herättelemänä ja

poliisi (Liite 10) yhteistyökumppanin kokemuksesta, jonka mukaan nuorten liikennekäyttäytyminen on muuttunut löysemmäksi. Toisena yhteistyökumppanina oli Hyvinkään kaupungin valistuspalveluyksikkö (Liite 11). Tapasimme yhteistyökumppaneita muutaman kerran ja saimme heiltä hyvää materiaalia työhömmе muun muassa DVD, opaslehtisiä ja ammattilehtiä joissa oli asiaankuuluvia artikkeleita. Poliisi osallistui tapahtumapäiväämmе omalla esityksellään. Yhteistyö kaikkien organisaatioiden kanssa sujui ongelmitta.

Riikka Savolainen on ollut yhteyshenkilö valistuspalveluyksikköön, opinnäytetyön ohjaajaan ja Hyvinkään poliisiin. Ira Nurmi on tehnyt kyselylomakkeen kohderyhmälle ja on ollut yhteydessä Tapainlinnan koulun rehtoriin, jossa valistuspäivä pidetään. Syötimme yhdessä SPSS:ään kyselyn tulokset. Maria Leppäaho teki SPSS diagrammit toteutetusta kyselystä. Askartelimme yhdessä valistuspäivään materiaalia kuten ajorataan ratit ja ajokortit. Maria teki tietoisukupaketin, joka annettiin oppilaille kyselyn tulosten kertomisen jälkeen. Tietoisukupaketin tiedot löytyvät työmmе teoriaosuudesta. Kyselyn pohjalta teimme PowerPoint esityksen kohderyhmälle saamistamme tuloksista. Pääasiallisesti Riikka toimi päivän vetäjänä ja kertoi kyselyn tuloksista. Maria ja Ira antoivat ohjeet ajoradalle ja valvoivat ajoratasuorituksia. Yhdessä ja oimme ajokortit ja palautelomakkeet.

Opinnäytetyömmе tiedon keruuseen käytimme kaupungin kirjastoa, Laurean kirjastoa ja internetiä. Työtä tehdessä olemme saaneet paljon uutta tietoa aiheesta ja syvennettyä jo tietämäämmе asiaa. Opimme myös ryhmänohjausta ja tiimityöskentelyä eri organisaatioiden kanssa.

Kyselylomakkeen esitestauksen jälkeen huomasimme epäkohtia kyselyssä, jotka korjasimme varsinaista kyselyä varten. Syöttäessämme kyselyn tuloksia SPSS:ään huomasimme vieläkin pieniä epäkohtia vastausvaihtoehdoissa. Opimme kyselyprosessin aikana, että lomakkeen huolellisesta suunnittelusta ja esitestauksesta huolimatta (Kvantimotv 2010) muokattavaa kyselylomakkeeseen vielä jäi. Opimme tuloksia analysoidessa mitä jatkossa tulee ottaa huomioon kyselylomakkeita tehdessä.

Tapahtumapäivän kulku sujui mielestämme odotettua paremmin. Aikataulujen takia ryhmäkoot olivat isommat kuin olimme toivoneet, joka hieman jännitti meitä ohjauksen suhteen. Oli hyvä, että meitä oli kolme ohjaajaa, joten oli helpompi saada ryhmät pysymään hallinnassa. (Kivelä & Lempinen 2010, 43-44). Liikuntasali tilana vaikutti nuoriin niin, että ryhmää oli hankalampi ohjata. Näyttämötila tulosten esittämiseen oli sopivan kokoinen, ohjaaminen ja keskustelu olivat siellä helpompaa. Ryhmien välillä oli eroa osallistumisen suhteen. Osa oli innostuneesti mukana toiminnallisessa osuudessa, osa ei halunnut edes yrittää. Kuten Vänskä (2011) ryhmänohjauksesta kirjoittaa, että ryhmän motivaatio vaikuttaa ryhmän ohjauksen

onnistumiseen. Keskustelua oli vaikea saada aikaan ja syyksi pohdimme sitä, että he saattaisivat paljastua keskustelun aikana omien puheidensa pohjalta.

Ryhmänohjauksesta sanotaan, että ohjauksen tavoitteena on hyvän suhteen rakentaminen (Vänskä ym. 2011, 16). Päivästä jäi kaikin puolin hyvä tuntemus, sillä enemmistö oppilaista tuntui olevan innostuneita toiminnallisesta osuudesta. Käytävälläkin saimme joiltakin oppilailta palautetta suullisesti hyvästä luennosta ja eräässä palautelomakkeessa luki ”paras päivä ikinä”. Koemme, että saimme luotua luottamuksellisen suhteen oppilaisiin, sillä meiltä tuli tyttöryhmä kyselemään sairaanhoitajan opinnoista ja saammeko järjestää tällaisia tapahtumia opintojen aikana enemmänkin. Nämä nuoret ovat siinä iässä, että pohtivat tulevaisuuden suunnitelmia ja oli hienoa kertoa muun muassa omista opinnoistamme (Lyytinen, Korkiakangas & Lyytinen 1995, 258-260).

Kyselylomakkeen tulosten perusteella nuoret toivoisivat enemmän valistusta. Me toivoisimme jatkoa tämänkaltaiselle valistukselle. Ehdotamme Laurean tuleville opiskelijoille järjestettäväksi lisää valistustapahtumia aiheesta. Jatkossa lisäksi yhteistyökumppanina voisi olla autokoulut, jolloin esimerkiksi Laurean opiskelijat osallistuisivat autokoulun kanssa peruskoulujen ”mopokurssiin” ennen mopokortin ajamista.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

- Aalto, M. & Seppä, K. 2009. AUDIT-kysely. Teoksessa Nuorten päihdehäiriöiden varhaistunnistaminen. Opas ennaltaehkäisevän työn ammattilaisille. Helsinki: Yliopistopaino.
- Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. 2009. Päihdehoitotyö. Jyväskylä: Tammi.
- Kivelä, V. & Lempinen, J. 2010. Arki hallintaan. Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Turenki: Kota.
- Kronqvisti, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityspsykologia: matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Kylmänen, P. 2005. Kun kaikki muutkin. Nuorten ehkäisevä päihdetyö. Helsinki: Tammi.
- Lappalainen-Lehto, R., Romu, M-L. & Taskinen, M. 2008. Haasteena päihteet. Ammatillisen päihdetyön perusteita. Porvoo: WSOY.
- Liikenneturva. 2013. Nuorten henkilövahingot tieliikenteessä. Tilastokatsaus.
- Lyytinen P., Korhokangas M., Lyytinen H. 1995. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. 1-5. PAINOS. Porvoo: WSOY.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2010. Näkökulmia alkoholikasvatukseen: Ihminen on aktiivinen osa ympäristöään. Teoksessa: MLL. Alkoholit - jokaisen oma asia? Tehtäviä ja näkökulmia nuorten alkoholikasvatukseen. Helsinki: Miktor, 37-43.
- Nieminen, L. 2010. Lasten ja nuorten tutkimus: Oikeudellinen tarkastelu. Teoksessa Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. (toim.) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Yliopistopaino, 25-42.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H. & Lyytinen, P. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Porvoo: WSOY.
- Raitasalo, K., Huhtanen, P., Miekka, M. & Ahlström, S. 2012. Alkoholien käyttö ja juomistiheys. Teoksessa: Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995-2011 ESPAD-tutkimuksen tulokset. Tampere: Suomen Yliopistopaino
- Rikoslaki. 19.12.1889/39.
- Rimpelä, A., Rainio, S., Huhtala, H., Lavikainen, H., Pere, L. & Rimpelä, M. 2007. Nuorten terveystapatutkimus 2007. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2007. Helsinki: Yliopistopaino.
- Salasuo, M. & Tigerstedt, C. 2007. Miten nuorten juomista on tutkittu 1950-2007? Teoksessa: Tigerstedt, C. (toim.) Nuoret ja alkoholi. Helsinki: Hakapaino, 9-25.
- Seppä, K. 2010. Ajokyky ja alkoholi. Teoksessa Seppä, K., Aalto, M. & Kiianmaa, K. (toim.) Alkoholiriippuvuus. Helsinki: Duodecim, 97-106.
- Seppälä, T. 2012a. Ajokyky ja huumeet. Teoksessa Seppä, K., Aalto, M. & Kiianmaa, K. (toim.) Huume- ja lääkeriippuvuudet. Helsinki: Duodecim, 195-201.
- Talonen, V. 2009. Nuorten päihteettömyyden tukeminen liikenteessä. Pro gradu - tutkielma. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Valtari, M. 2006. SPSS perusteet. SPSS:n versio 14. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Vehkalahti, K., Rutanen, N., Lagström, H. & Pösö, T. 2010. Kohti eettisesti kestävää lasten ja nuorten tutkimusta. Teoksessa Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. (toim.) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Yliopistopaino, 10-21.

Viitanen, R. 2010. Nuorten päihdevalistuksen sokeat pisteet ja päihdekasvatuksen mahdollisuudet. Teoksessa Kylmäkoski, M., Pylkkänen, S. & Viitanen, R. (toim.) 2010. Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. Vaajakoski: Gummerus, 45-66.

Vänskä, K., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä, J. 2011. Ryhmänohjaus. Teoksessa Vänskä, K., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä, J. (toim.) Onnistuuko ryhmänohjaus? Helsinki: Edita, 92-93.

Sähköiset lähteet

Hanson, D. 2013. Young drivers and alcohol. State University of New York. Viitattu 6.10.2013. <http://www2.potsdam.edu/hansondj/YoungDriversAndAlcohol.html#.UIUoBZz155Z>

Jääskeläinen, P. 2012. Rattijuoppous Suomessa. Viitattu 10.3.2013. <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/151-rattijuoppous-suomessa>

Kvantimotv. 2010. Kyselylomakkeen laatiminen. Viitattu 12.12.2012. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Liikenne- ja viikenteen turvallisuusvirasto. 2013a. Lääkkeiden vaikutus ajokykyyn. Viitattu 20.3.2013. <http://www.liikenne- ja viikenteen turvallisuusvirasto.fi/laakkeidensu.html>

Liikenne- ja viikenteen turvallisuusvirasto. 2013b. Huumeiden vaikutuksia ajokykyyn. Viitattu 20.3.2013. <http://www.liikenne- ja viikenteen turvallisuusvirasto.fi/huumeidensu.html>

Liikenne- ja viikenteen turvallisuusvirasto. 2013c. Pienten promillemäärien aiheuttama onnettomuusriskin kasvu. Viitattu 20.3.2013. <http://www.liikenne- ja viikenteen turvallisuusvirasto.fi/pienetsu.html>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2013. K-18 Miksi ihmeessä? Viitattu 19.9.2013. http://www.mll.fi/nuortennetti/paihteet/alkoholi/k18-miksi_ihmeessa/

Poikolainen, K. 2011. Alkoholihumala ja muita alkoholin välittömiä vaikutuksia. Viitattu 10.3.2013. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01084&p_haku=alkoholiriippuvuus#s1

Poliisi. 2013a. Rattijuoppo liikenteessä. Viitattu 8.3.2013. <http://poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/A04A1B0C3BB952FDC2256BC7002E7EE3?opendocument>

Poliisi. 2013b. Päihteiden käytön valvonta. Viitattu 28.9.2013. <http://poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/A3F4F45BF9B26AB5C2256BC7002DF2D5?opendocument>

Poliisi. 2013c. Rattijuopumuksen seuraukset. Viitattu 28.9.2013. <http://poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/249DD1BCBDEE9739C2256BC7002E46AC?opendocument>

Poliisi. 2013d. Huumeiden käytön valvonta. Viitattu 28.9.2013. <http://poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/31FDB00BC9FA024FC2256BC7002EA335?opendocument>

Sairanen, S. 2005. Opiaatit - morfiini ja heroini. Viitattu 10.3.2013.
<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/315-opiaatit-morfiini-ja-heroini>

Sairanen, S. & Tacke, U. 2009. Amfetamiini, metamfetamiini sekä muut piristeet. Viitattu 10.3.2013. <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/311-amfetamiini-ja-muut-piristeet>

Seppälä, T. 2012b. Huumeet liikenteessä. Viitattu 10.3.2013.
<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/153-huumeet-liikenteessa>

Surakka, V-M. 2010. LSD ja muut hallusinogeenit. Viitattu 10.3.2013.
<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/314-lsd-ja-muut-hallusinogeenit>

Tacke, U. 2013. Nuorten päihteiden käytön taustat ja käytetyt aineet. Viitattu 8.4.2013.
http://therapiafennica.fi/wiki/index.php?title=Nuorten_p%C3%A4ihteiden%C3%A4ytt%C3%B6

Tacke, U. & Sairanen, S. 2009. Kannabis (marihuana ja hasis). Viitattu 10.3.2013.
<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/312-kannabis-marihuana-ja-hasis>

Tilastokeskus. 2012. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Viitattu 12.12.2012.
<http://tilastokeskus.fi/virsta/tkeruu/01/07/>

Tilastokeskus. 2013a Oikeus. Viitattu 8.9.2013. <http://www.stat.fi/til/oik.html>.

Tilastokeskus. 2013b. Poliisin tietoon tullut rikollisuus. Viitattu 8.9.2013.
http://193.166.171.75/database/statfin/oik/polrik/polrik_fi.asp

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Viitattu 9.11.2012.
http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanto/kaytanto.html

Kuviot

Kuvio 1: Alkoholinkäyttö	27
Kuvio 2: Alkoholin annosmäärät	27
Kuvio 3: Päihtyneenä ajaminen	27
Kuvio 4: Nuorten tieto muiden ikäistensä päihtyneenä ajamisesta	27
Kuvio 5: Lisää valistusta?	29
Kuvio6-30: Liite 9	38

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake	39
Liite 2 Tutkimuslupahakemus	42
Liite 3 Tutkimuslupapäätös	43
Liite 4 PowerPoint esitys tuloksista	44
Liite 5 Tietoisku	48
Liite 6 Ajokortti	49
Liite 7 Vala	50
Liite 8 Palautelomake	51
Liite 9 Kyselyn tulokset	52
Liite 10 Yhteistyösopimus poliisi	65
Liite 11 Yhteistyösopimus valistuspalveluyksikkö	66

Liite 1 Kyselylomake

KYSELYLOMAKE

Nimetön

Lue kysymykset tarkasti ja vastaa niihin

1. Sukupuoli Tyttö
Poika
2. Onko sinulla mopokortti? Kyllä
Ei
3. Onko sinulla käytössäsi mopo/skootteri yms.? Kyllä
Ei
4. Oletko saanut tietoa päihteiden vaikutuksesta liikenteessä? Kyllä
Ei
5. Käytätkö alkoholia?
Usein Joskus Harvoin En koskaan
- Jos vastasit kyllä, niin montako annosta juot? (1 annos= 1 pullo keskialutta tai siideriä)
- 7 annosta tai enemmän 5-6 annosta 4-3 annosta 1-2 annosta
6. Miksi käytät päihteitä?
Seura/kaverit Hauskanpito/rentoutus Helpotus pahaan oloon Humalatila
7. Onko joku tuttavasi ollut huolissaan päihteiden käytöstäsi, ja ehdottanut käytön vähentämistä?
Keskusteltu useita kertoja Keskusteltu kerran Ei ole keskusteltu
8. Tietävätkö vanhempasi, että käytät päihteitä?
Kyllä Kyllä, mutta eivät puutu käyttöön Eivät

9. Ovatko vanhempasi tarjonneet sinulle alkoholia?

Usein Joskus Harvoin Ei koskaan

10. Onko tuttavapiirissäsi ollut rattijuopumustapausta?

Kyllä
 Ei

11. Onko tuttavapiirissäsi sattunut onnettomuutta rattijuopumuksen takia?

Kyllä
 Ei

12. Oletko ollut päihtyneen kyydissä?

Usein Muutaman kerran Yhden kerran En koskaan

13. Oletko ajanut itse päihtyneenä?

Usein Muutaman kerran Yhden kerran En koskaan

14. Tiedän joitakin minun ikäisiäni, jotka ovat olleet päihtyneen kyydissä?

Usein Muutaman kerran Yhden kerran Ei koskaan

15. Tiedän joitakin minun ikäisiä, jotka ovat ajaneet päihtyneenä?

Usein Muutaman kerran Yhden kerran Ei koskaan

16. Rattijuopumus on yleistä.

Samaa mieltä Osittain samaa mieltä Osittain eri mieltä Eri mieltä

17. Promilleraja liikenteessä on 0,5 promillea.

Samaa mieltä Osittain samaa mieltä Osittain eri mieltä Eri mieltä

18. Juotuaan yhden kaljapullon saa ajaa liikenteessä.

Samaa mieltä Osittain samaa mieltä Osittain eri mieltä Eri mieltä

Liite 2 Tutkimuslupahakemus

LAUREA - AMMATTIKORKEAKOULU

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolta lupaa haetaan Hyvinkään kaupungin Sivistys

Opinnäytetyön tekijä/tekijät Riikka Savolainen, Maria Leppäaho,

Opinnäytetyön tekijän/tekijöiden yhteystiedot SP: etunimi.sukunimi@laurea.fi
YH: riikka.savolainen@laurea.fi

Opinnäytetyön tekijän/tekijöiden osoite/osoitteet Koivuntie 7 as 18, 05830 Hyv

Organisaatio/yksikkö Laurea Hyvinkää

Organisaation/yksikön yhteystiedot Uudenmaankatu 22, 05800 Hyv

Koulutusohjelma Hoitotyö / sairaanhoitaja

Opinnäytetyön ohjaaja EIVA MATILA

Opinnäytetyön ohjaajan yhteystiedot YLÖP., KT, 046-8567732
eija.matila@laurea.fi

Opinnäytetyön nimi Mopo karkaa

Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimusongelmat Nuoren päihde- ja liikenne
käyttäytymisen, valistus /
tapaturmapäiriä

Tutkimusmenetelmälliset ratkaisut; menetelmä, aineiston keruu ja analyysi, luotettavuus ja eettisyys ks yst. sp liite

Hyvinkää 5.9 2013

Paikka ja aika

San... Maria Leppäaho Riikka Savolainen RIikka SAVOLAINEN

Opinnäytetyön tekijän/tekijöiden allekirjoitus/allekirjoitukset ja nimen selvennys

Hyvinkää 9.11 2013

Paikka ja aika

Eiva Matila EIVA MATILA

Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Opiskelijalla on opinnäytetyötä tehdessään samanlainen vaitiolovelvollisuus kuin sosiaali- ja terveysalan virkasuhteisella työntekijällä. Hän on velvollinen ehdottomasti turvaamaan opinnäytetyössään tarkastelemiensa henkilöiden intimitetin ja anonymiteetin.

Liite 3 Tutkimuslupapäätös

HYVINKÄÄN KAUPUNKI
Sivistystoimi

Perusopetuksen johtajan päätös § 106 05.09.2013

106/2013 TUTKIMUSLUPAPÄÄTÖS

(Valmistelija: Alastalo Hannele, johdon sihteeri, p. 040 155 6424)

Laurea-ammattikorkeakoulu hakee tutkimuslupaa kolmen opiskelijan (hoitotyö/sairaanhoitaja), Ira Nurmen, Maria Leppäahon ja Riikka Savolaisen, opinnäytetyötä varten.

Opinnäytetyön tarkoituksena on valistaa yhdeksäsluokkalaisia päihteistä ja niiden vaikutuksesta liikenteessä ja järjestää heille tapahtumapäivä.

Opinnäytetyötä tehdään yhteistyössä Hyvinkään poliisin ja valistuspalveluyksikön kanssa mopoikäisten päihdekäyttäytymisestä/rattijuopumuksesta.

Tutkimus/kyselyt tehdään Tapainlinnan koulussa. Tapainlinnan koulun rehtorin kanssa on sovittu asiasta.

Päätös Myönnetään Laurea-ammattikorkeakoululle hakemuksen mukaisen tutkimusluvan.

Ehtona on, ettei tutkimuksessa käytetä lapsiin, lasten vanhempiin ja työntekijöihin liittyviä henkilökohtaisia tietoja ja että tutkimuksessa mukana olevien lasten vanhemmat ja koulun henkilökunta ovat antaneet kirjallisen suostumuksen osallistua tutkimukseen.

Koulun osalta tutkimusta valvoo rehtori Mika Heikura.

Opiskelijoiden ja opinnäytetöiden nimet sekä tutkimusten selvitykset jokaisesta opinnäytetyöstä tulee toimittaa ennen tutkimuksen tekemistä Hyvinkään kaupungin sivistystoimeen.

Tutkimukseen osallistuvat opiskelijat sitoutuvat noudattamaan voimassa olevia tutkimusaineiston säilyttämiseen ja tietosuojalainsäädäntöön liittyviä ohjeita. Laurea-ammattikorkeakoulun vastuulla on noudattaa tätä päätöstä ja saattaa päätös opiskelijoiden tiedoksi.

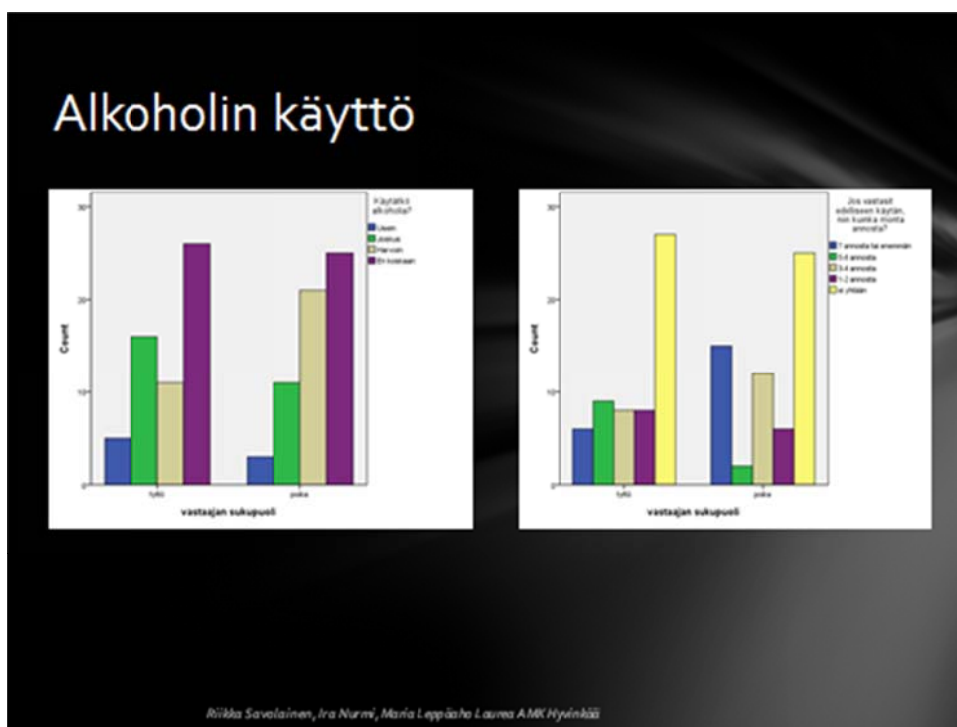
Valmiit kirjat/raportit tulee toimittaa Hyvinkään kaupungin sivistystoimeen kirjallisessa muodossa nidottuna.

Perusopetuksen johtaja Jouko Vakkamaa

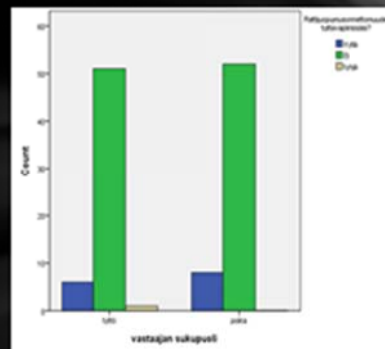
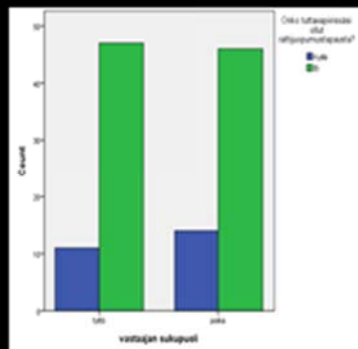
Liitteet hakemus ja tutkimussuunnitelma

Tiedoksi Mattila Eija / Laurea-ammattikorkeakoulu, Nurmi Ira, Leppäaho Maria, Savolainen Riikka, Heikura Mika, opela

Liite 4 PowerPoint esitys tuloksista

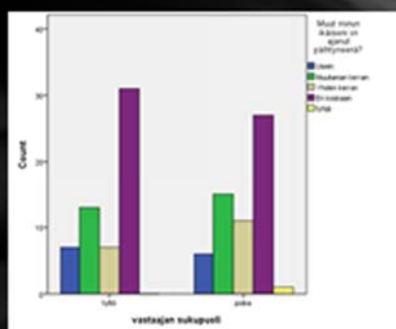
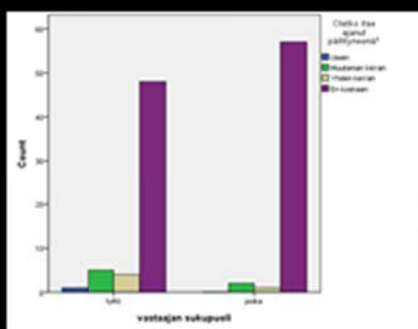

Rattijuopumukset vs. onnettomuudet

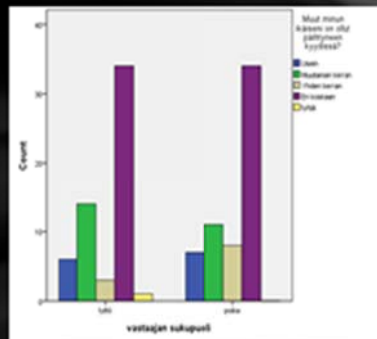
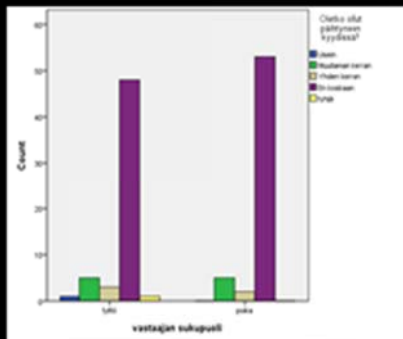
Riikka Savolainen, Ira Nurm, Maria Leppäaho Laurea AMK Hyvinkää

Ajo päihtyneenä

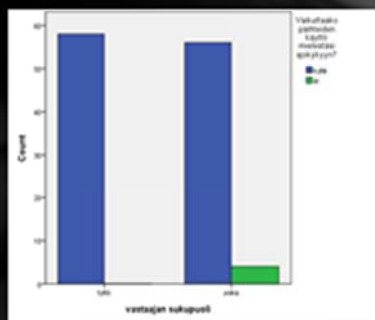
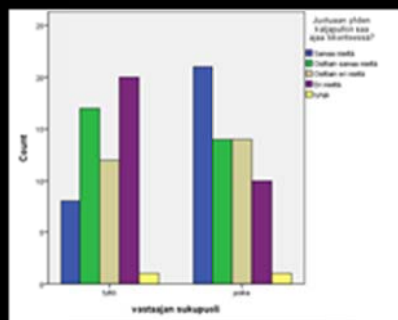
Riikka Savolainen, Ira Nurm, Maria Leppäaho Laurea AMK Hyvinkää

Mitä pitäisi tehdä?

Riikka Savolainen, Ira Nurm, Maria Leppänen Laurea AMK Hyvinkää

Tarvitaanko tietoa lisää?

Riikka Savolainen, Ira Nurm, Maria Leppänen Laurea AMK Hyvinkää

Kiitos vastauksista!
Turvallisia ajokilometrejä!

Riikka Savolainen, Ira Nurmi, Maria Leppänen, Laura AMK Hyönteä

Liite 5 Tietoisku

Päihteiden käytön valvonta tieliikenteessä ja kiinni jäämisen seuraukset

- Tieliikenteessä päihteiden käyttöä valvoo poliisi.
- Päihteiden käytön valvonnassa käytetään alkometreja seulontalaitteina.
- Alkometrin näyttäessä, että kuljettajaa on syytä epäillä rattijuopumukseen syyllistymisestä, viedään hänet tarkkuusalkometrillä tehtävään jatkotutkimukseen poliisilaitokselle tai verikokeeseen terveyskeskukseen.
- Rikoslaisa todetaan, että kuljettaja syyllistyy rattijuopumukseen, jos hänen verensä on alkoholia vähintään 0,5 promillea. Törkeän rattijuopumuksen raja on 1,2 promillea.
- Kuljettaja, joka on syyllistynyt rattijuopumukseen, tuomitaan sakkoon tai enimmillään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen.
- Törkeän rattijuopumuksen ollessa kyseessä on rangaistus minimissään 60 päiväsakkoa tai enimmillään kaksi vuotta vankeutta.
- Rangaistuksen kovuutta lisäävät mahdolliset vamma- tai kuolemantuottamukset.
- Rattijuopumuksesta seuraa myös ajokieltoa, jota voi saada enimmillään viisi vuotta.
- Henkilö, joka on luovuttanut autonsa juopuneelle, voidaan tuomita sakkoihin tai vankeuteen jopa yhdeksi vuodeksi.
- Liikenne- ja vakuutuskorvaukset voi rattijuopolta jäädä saamatta. Lisäksi kaikki tutkimus- ja oikeudenkäyntimaksut rattijuoppo joutuu itse maksamaan. Törkeän rattijuopumuksen ollessa kyseessä menettää myös matkustaja vakuutuskorvauksensa.
- Kuljettajan, joka ajaa huumeiden vaikutuksen alaisena, käyttäytyminen liikenteessä muistuttaa suurin piirtein rattijuopumusta.
- Epäillessään huumausaineiden käyttöä, poliisi vie kuljettajan terveyskeskukseen, jossa tehdään kliiniset kokeet ja otetaan virtsa- ja verinäytteet.
- Huumausaineet vaikuttavat kuljettajan huomio-, arviointi-, ratkaisu-, koordinaatio- ja toimintakykyihin. Kannabiksen käytön seurauksena käyttäjästä tulee tokkurainen ja käyttäjän kykyä arvioida etäisyyksiä ja nopeutta heikkenee. Amfetamiini kasvattaa riskinottoa sekä aiheuttaa vihamielistä käyttäytymistä ja mielenterveyden häiriintymiseen liittyviä reaktioita.
- Alkoholin vaikutuksen seurauksena kuljettajan selviytyminen nopeutta ja tarkkuutta vaativista tilanteista heikkenee. Reaktionopeus hidastuu, arviointivirheet lisääntyvät ja arvostelukyky heikkenee.

www.poliisi.fi

Liite 6 Ajokortti

	AJOKORTTI KÖRKORT	SUOMI FINLAND
	<u>3.10.2013</u>	
	Sitoudun ajamaan vain selvin päin.	
	<hr/>	

Liite 7 Vala

Minä lupaan ja vannon,
kautta kiven ja kannon.
Ajaa aina selvin päin,
jos sanani syön
niin mörökölli minut viekoon.

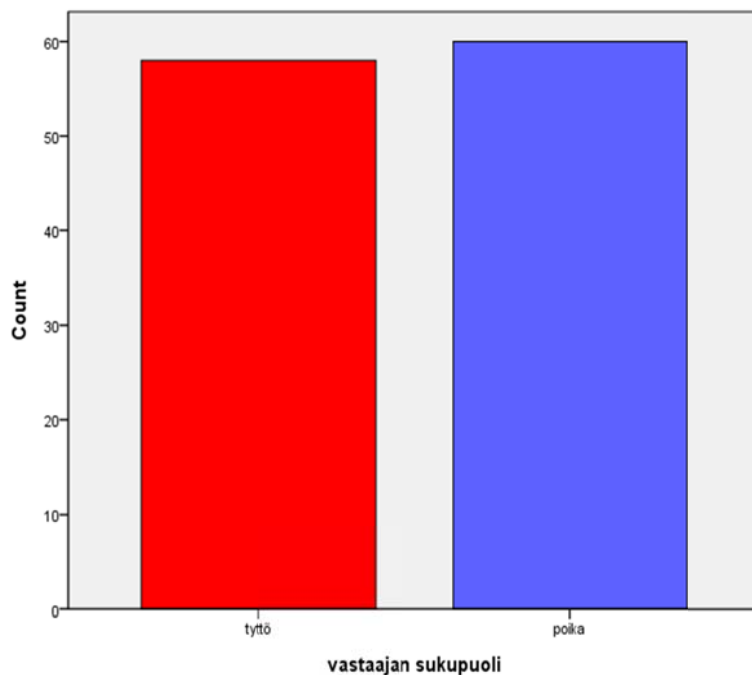
Liite 8 Palautelomake

Palautetta meille päivästä 😊

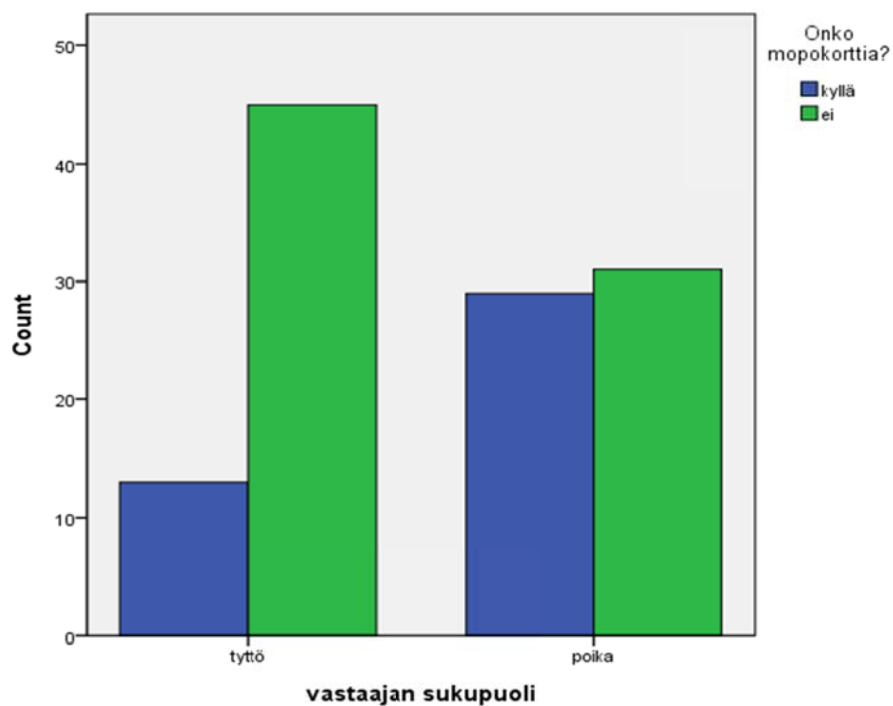
- Mitä mieltä olet tapahtumapäivästä?
😊 😐 😞
- Saitko uutta tietoa aiheesta päihteet ja liikenne?
😊 😐 😞
- Saiko päivän aihe mietityttämään sinua?
😊 😐 😞
- Mistä haluaisit lisää tietoa..?

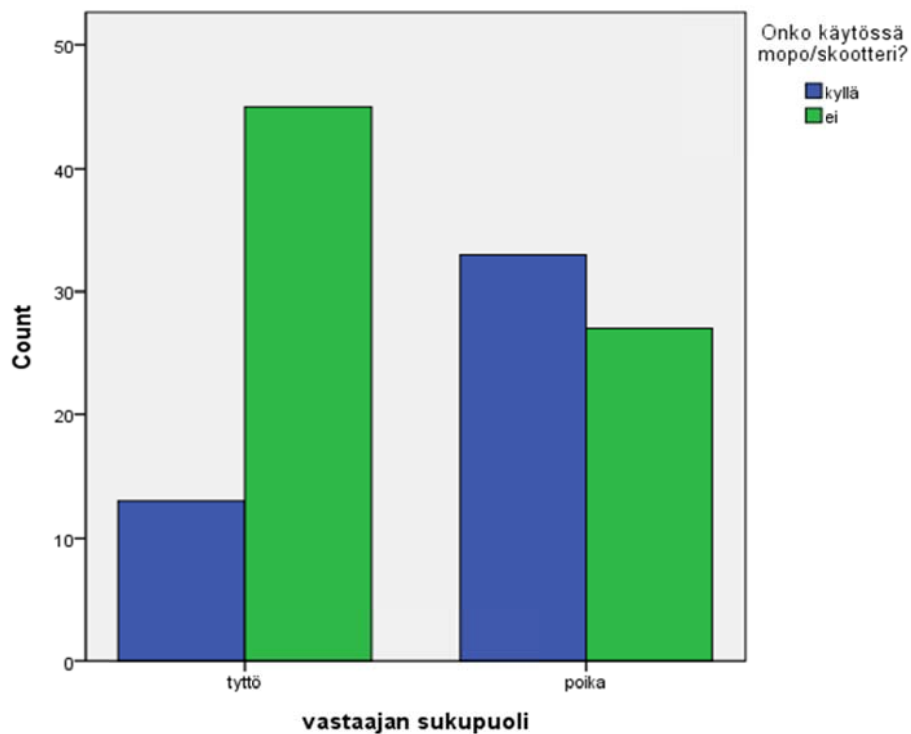
Liite 9 Kyselyn tulokset

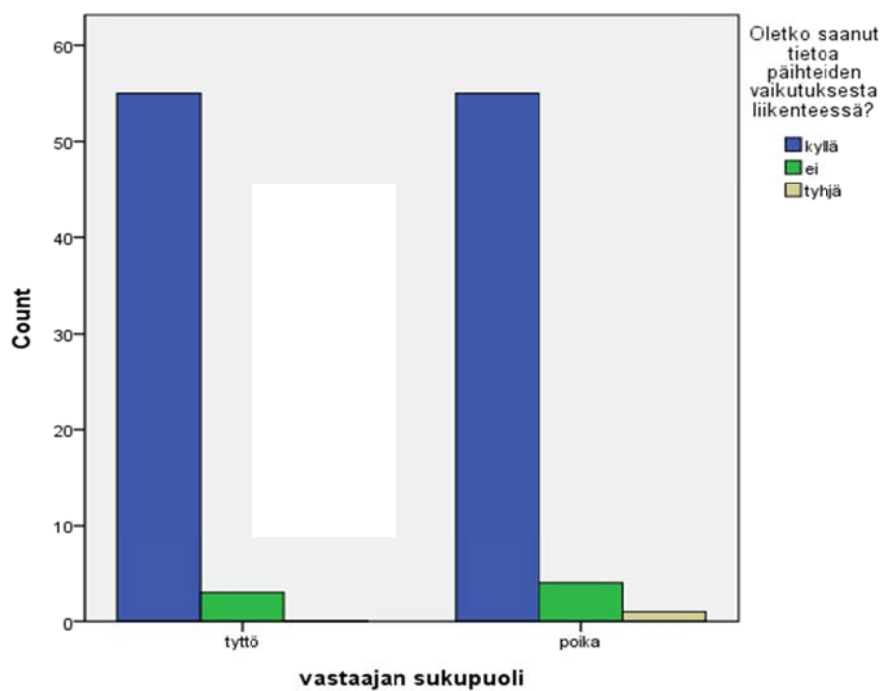
Kuvio 6: Kyselyyn vastasi yhteensä 118 oppilasta.

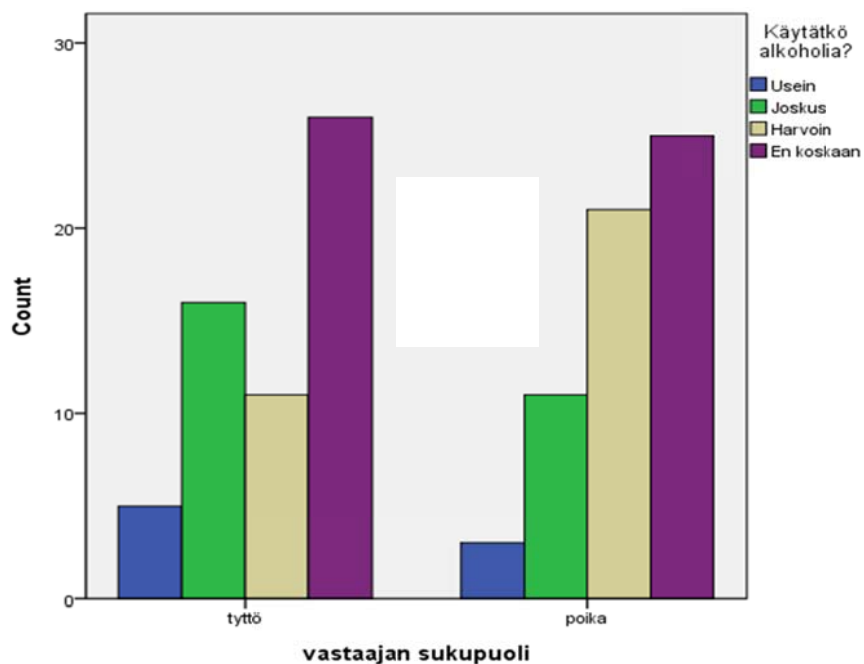
Kuvio 7: Mopokortin omistaa 42 oppilasta, joista yli puolet on poikia.

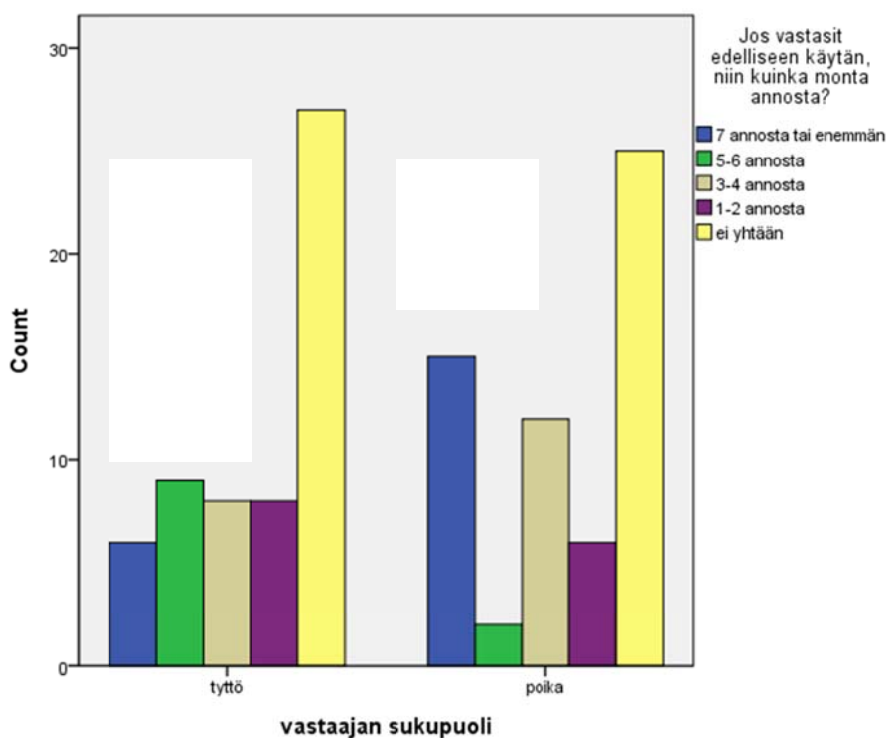
Kuvio 8: Mopo/skootteri on käytössä 34 pojalla ja 14 tytöllä.

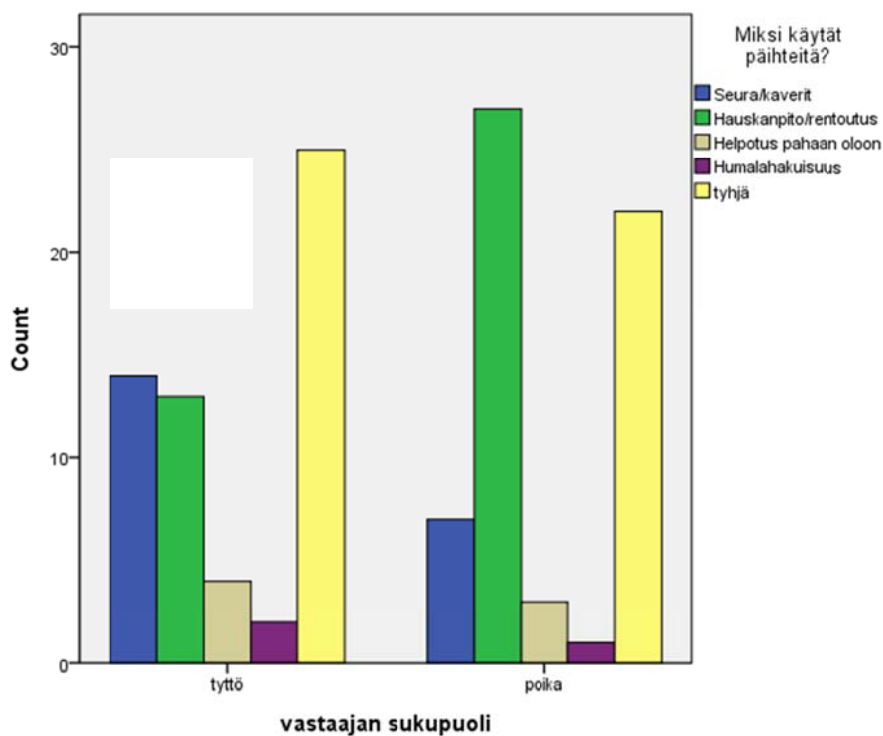
Kuvio 9: Suurin osa mopokortti-iässä olevista nuorista on saanut valistusta päihteiden vaikutuksesta liikenteessä

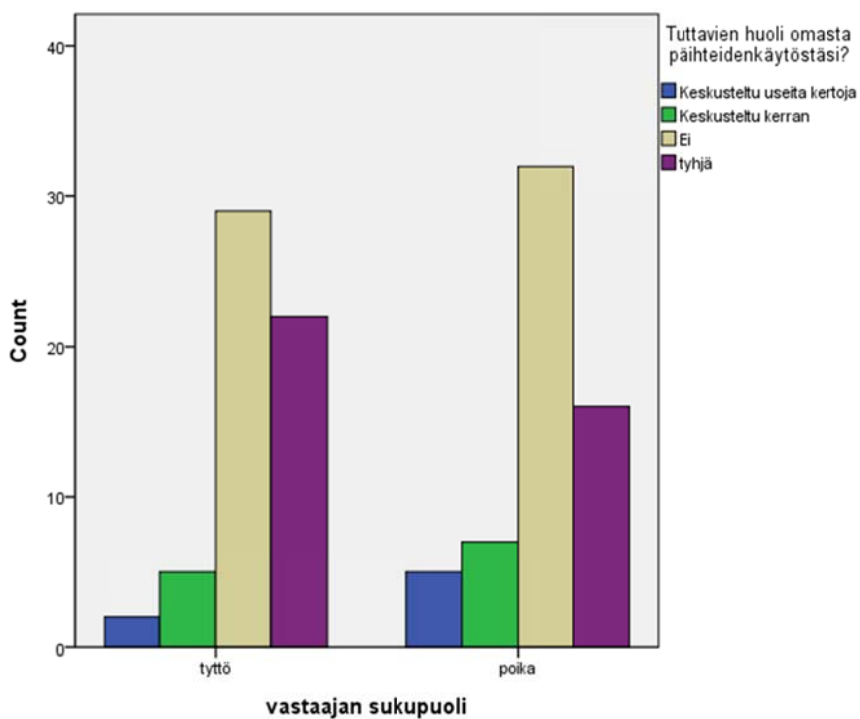
Kuvio 10: Vastausten perusteella tytöt käyttävät enemmän alkoholia kuin pojat. Yli puolet vastasi, että eivät käytä koskaan alkoholia.

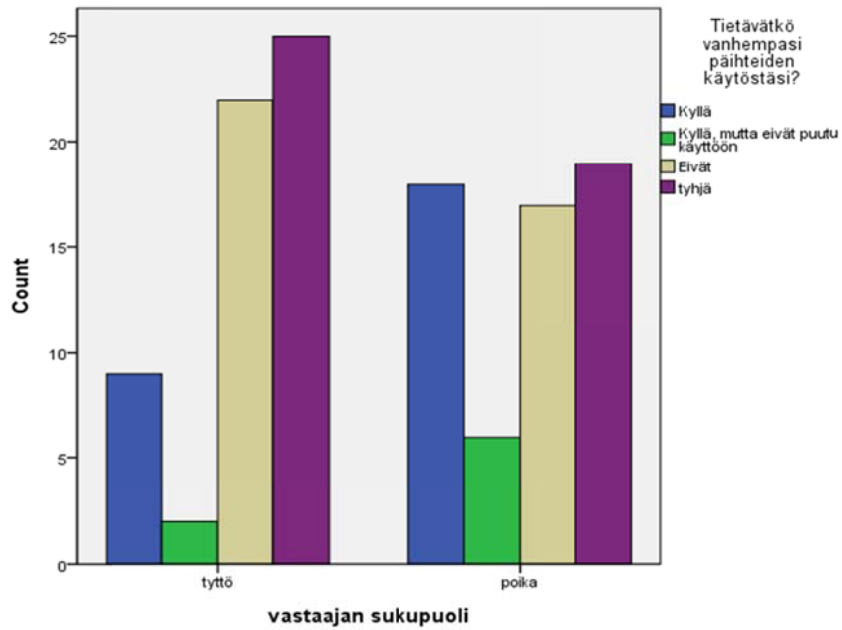
Kuvio 11: Vastausten perusteella 51 ei käytä yhtään alkoholiannosta. Tytöt käyttävät alkoholia useammin, pojat harvemmin, mutta suurempia annosmääriä.

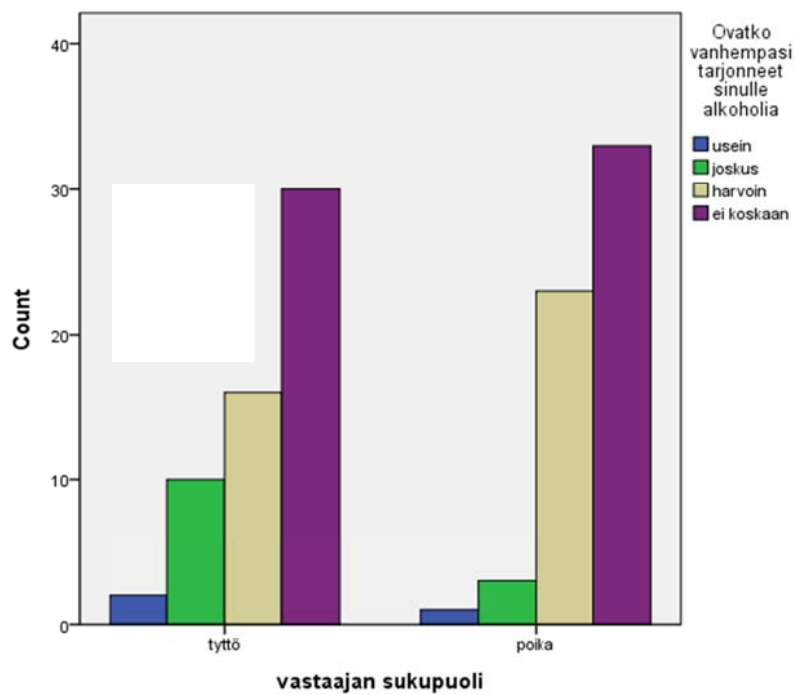
Kuvio 12: Vastausten mukaan 47 käyttää alkoholia, mutta 71 löytää syyn päihteiden käyttöön. Suurin syy päihteiden käytölle on hauskanpito ja kaverit.

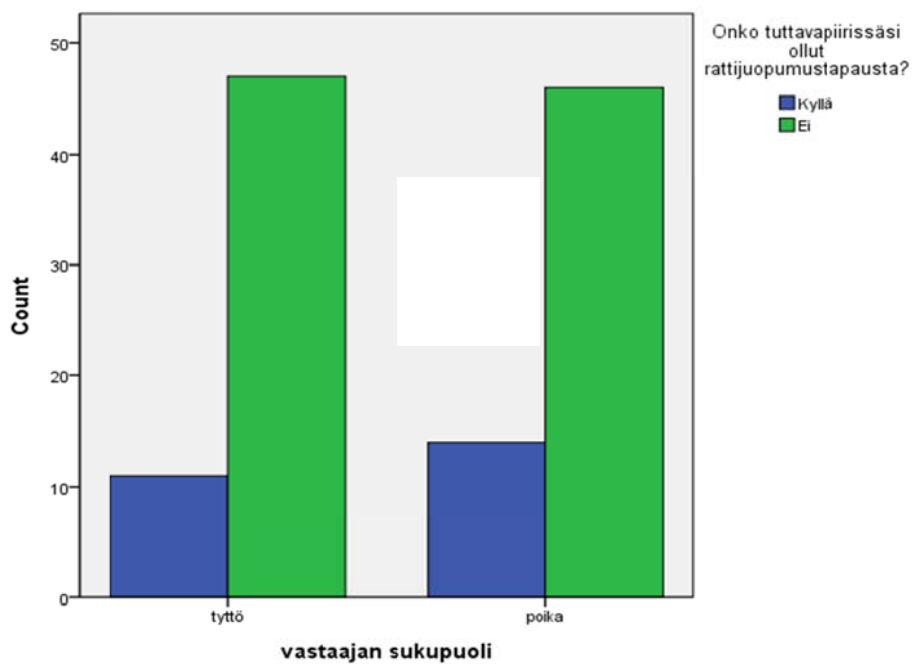
Kuvio 13: Suurimmalla osalla ei ole keskusteltu päihteidenkäytöstä.

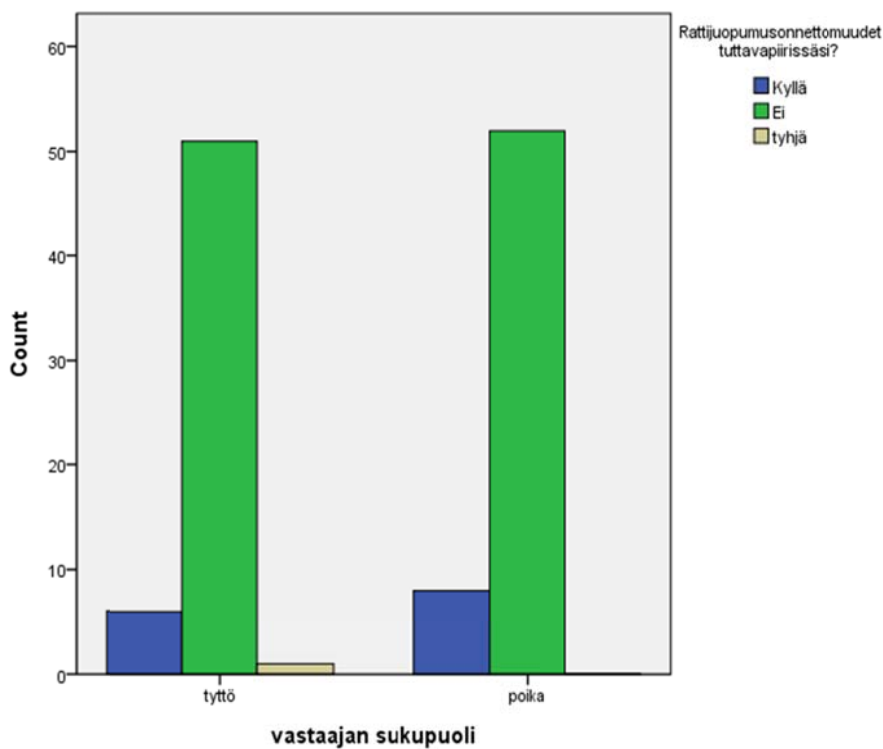
Kuvio 14: Vajaa puolet vanhemmista tietää nuoren päihteiden käytöstä, niistä 8 ei puutu käyttöön.

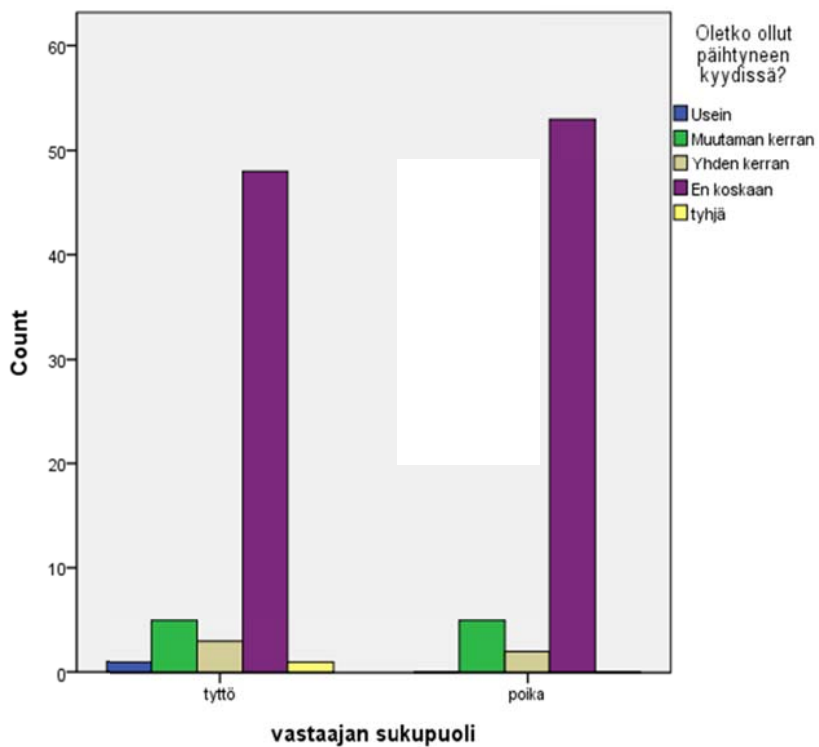
Kuvio 15: Vaajaa puolet vanhemmista ei ole koskaan tarjonneet alkoholia nuorelle. Muutaman nuoren vanhemmat ovat tarjonneet usein alkoholia.

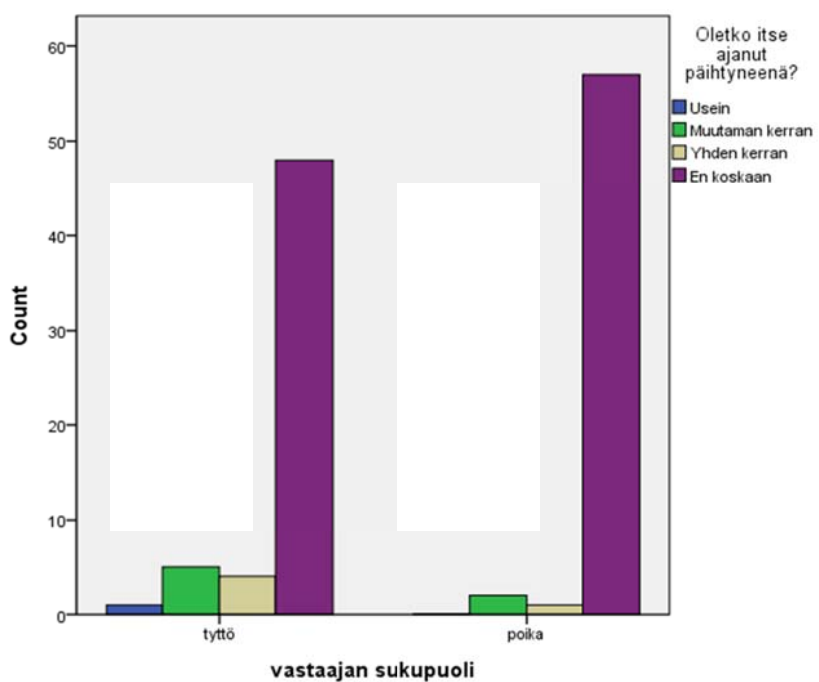
Kuvio 16: Nuorista 24 löytyy rattijuopumustapaus tuttavapiiristä.

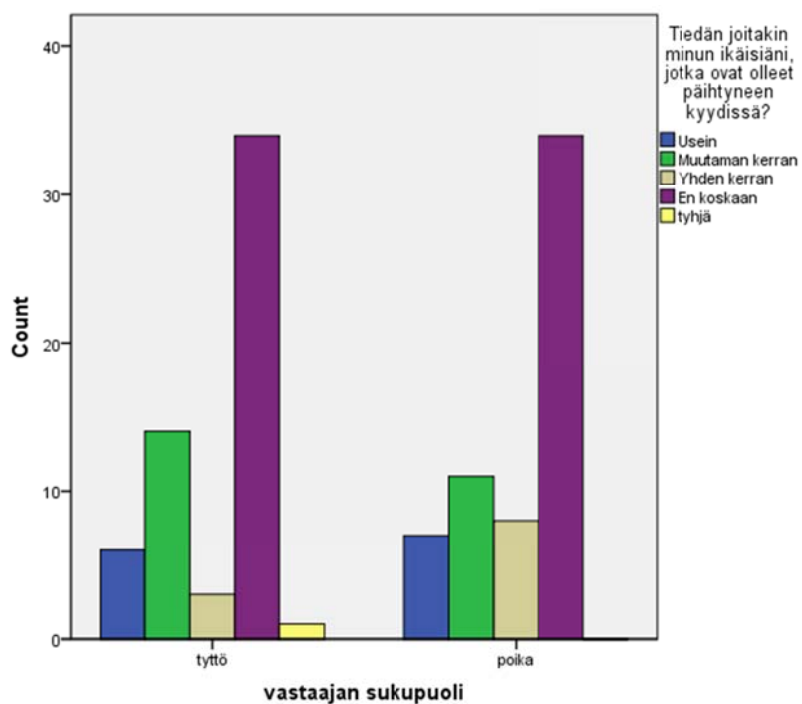
Kuvio 17: Tuttavapiirissä sattuneissa rattijuopumustapauksissa yli puolelle on sattunut onnettomuus.

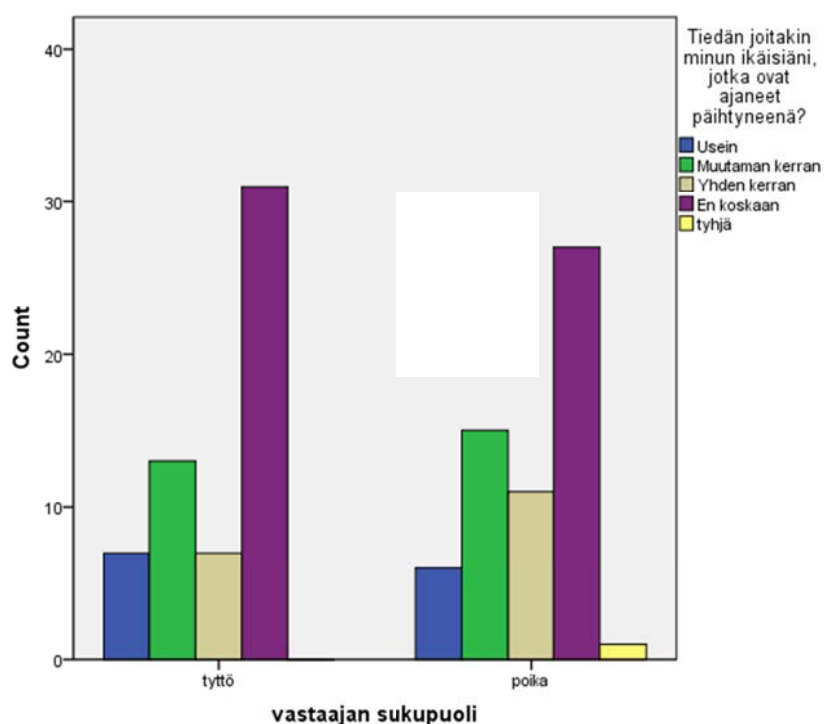
Kuvio 18: Suurin osa ei ole koskaan ollut päihtyneen kyydissä.

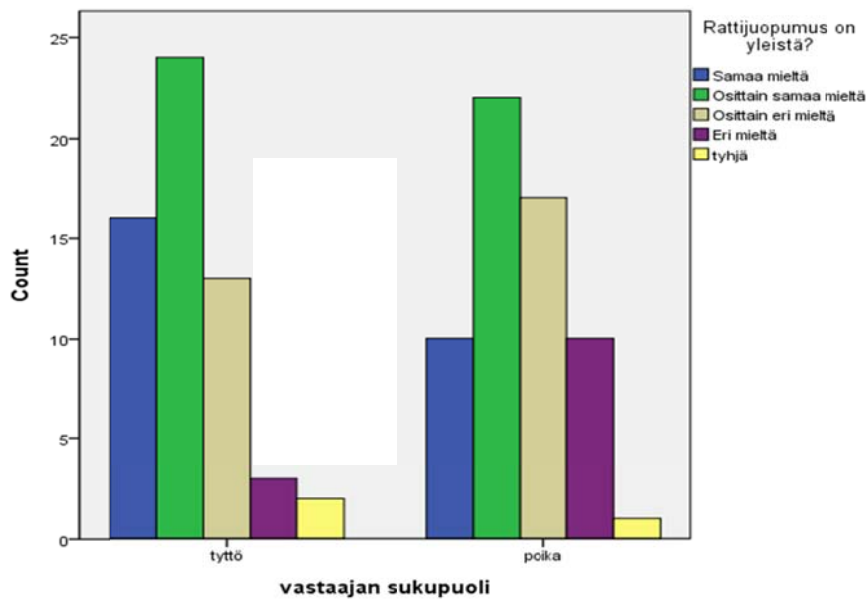
Kuvio 19: Tytöt ovat ajaneet päihtyneenä useammin kuin pojat.

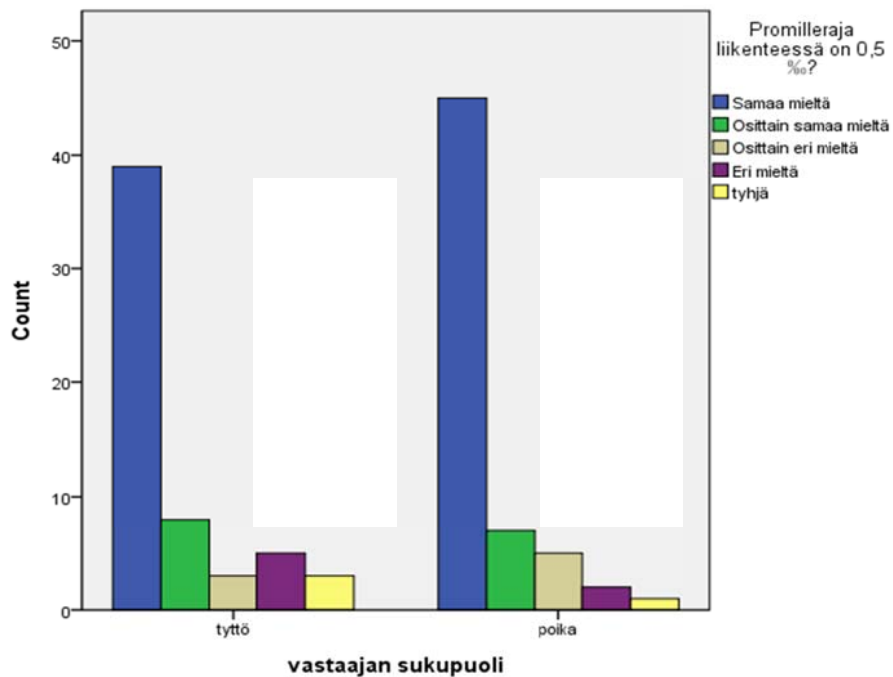
Kuvio 20: Nuorten vastausten mukaan melkein puolet tietää, että joku heidän ikäisistään on ollut päihtyneen kyydissä.

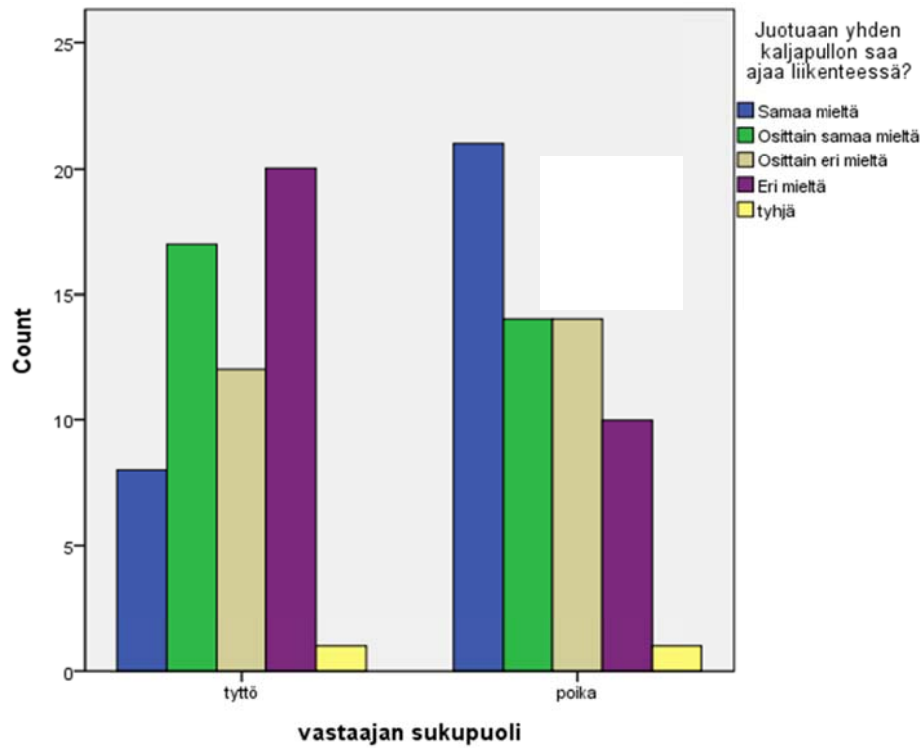
Kuvio 21: Nuorten vastausten mukaan puolet tietää, että joku heidän ikäisistään on ajanut päihtyneenä.

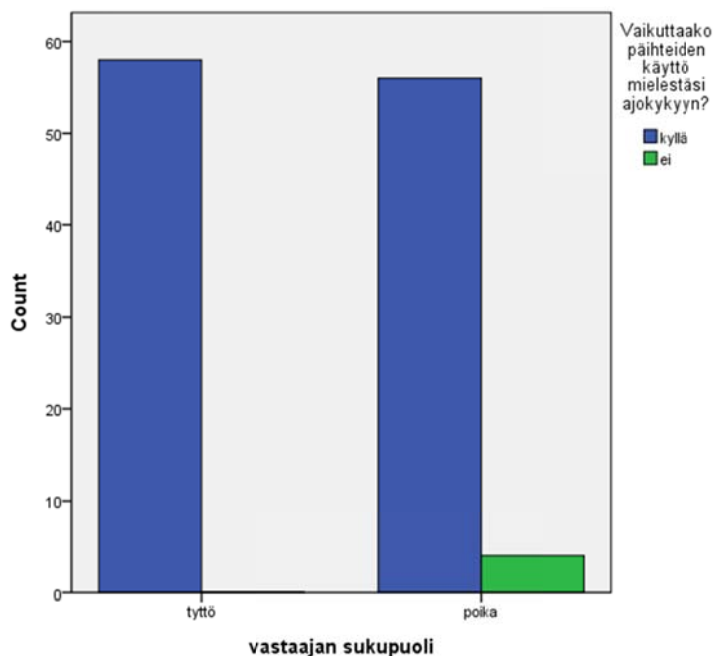
Kuvio 22: Suurin osa on jollain tavalla samaa mieltä, että rattijuopumus on yleistä.

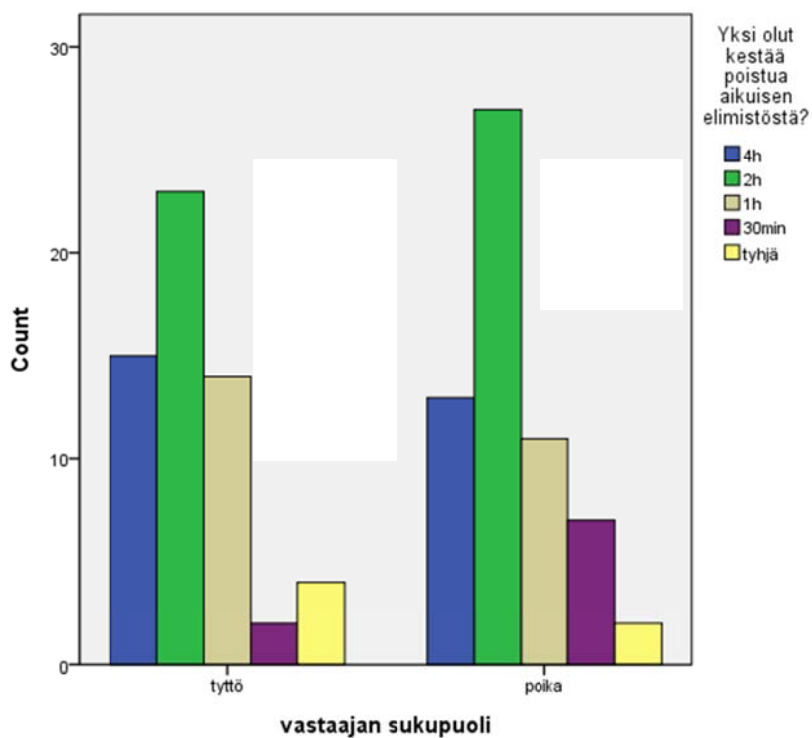
Kuvio 23: Suurin osa nuorista tietää promillerajan olevan 0,5.

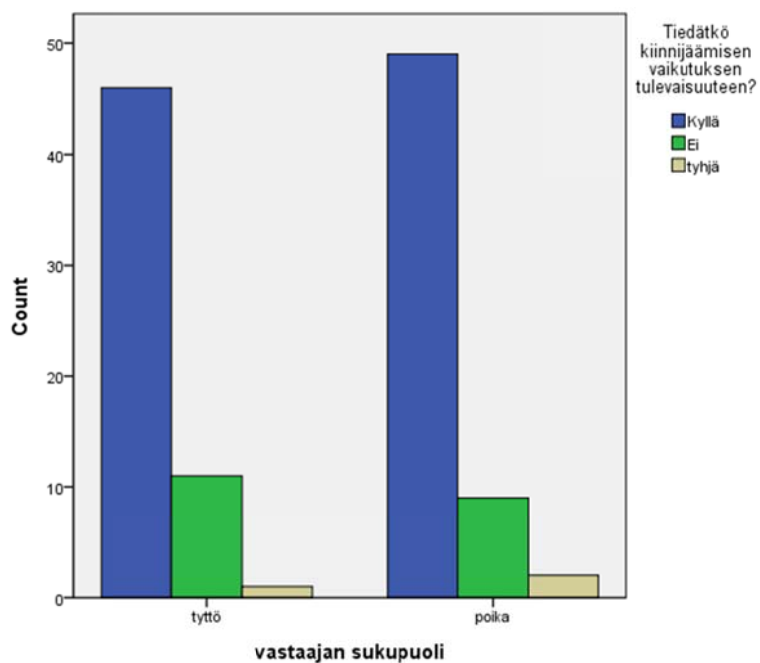
Kuvio 24: Tässä vastauksessa suurta hajontaa nuorten tietämyksestä saako yhden kaljapullon juomisen jälkeen ajaa liikenteessä.

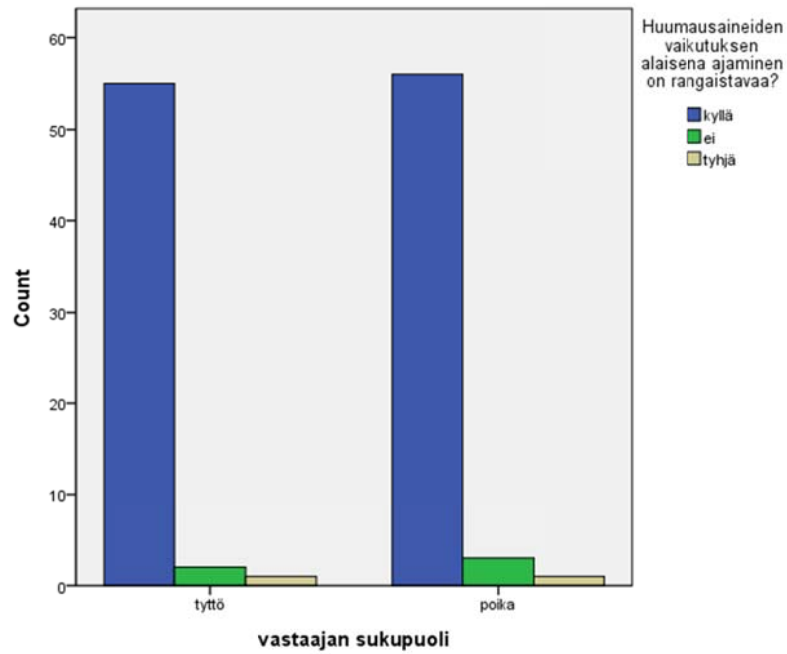
Kuvio 25: Nuorten mielestä päihteet vaikuttavat ajokykyyn, lukuun ottamatta muutamaa ei-vastausta.

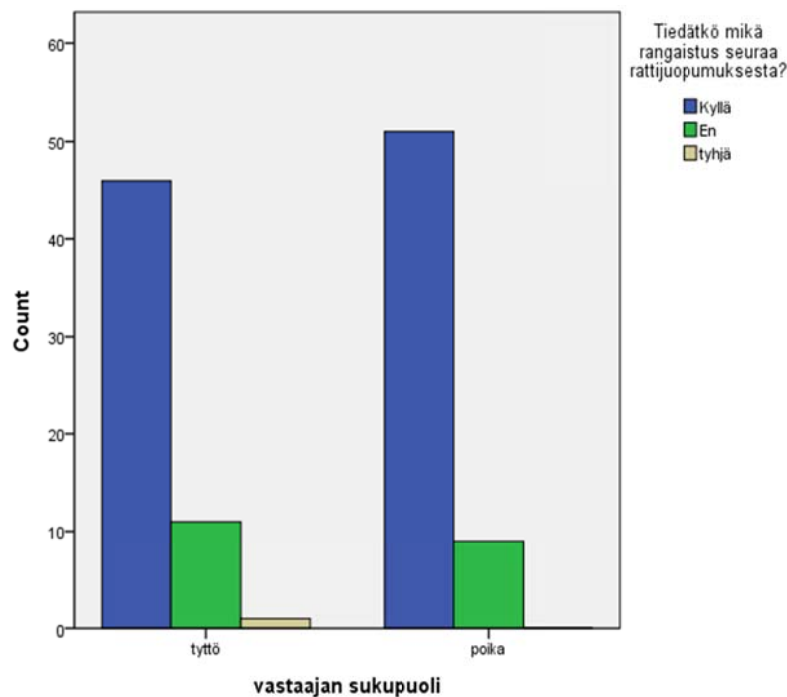
Kuvio 26: Nuorilla ei ole vastausten mukaan tarkkaa tietoa kuinka kauan kestää alkoholin poistua elimistöstä.

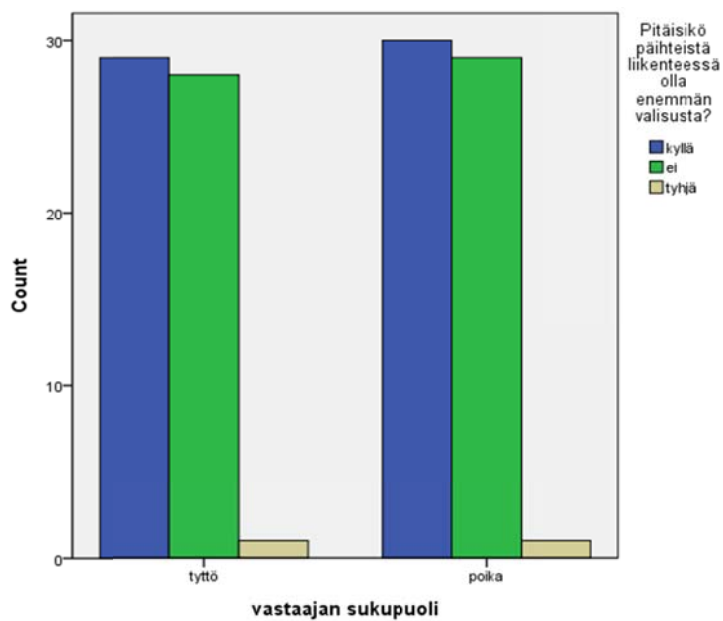
Kuvio 27: Suurin osa nuorista tietää rattijuopumuksesta kiinnijäämisen vaikuttavan tulevaisuuteen.

Kuvio 28: Suurin osa nuorista tietää huumausaineiden vaikutuksen alaisena ajamisen olevan rangaistavaa, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Kuvio 29: Suurin osa nuorista tietää mikä rangaistus seuraa rattijuopumuksesta.

Kuvio 30: Enemmistö nuorista haluaa lisää valistusta päihteistä.

Liite 10 Yhteistyösopimus poliisi

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖN TEKEMISESTÄ TOIMEKSIANTAJALLE

Opinnäytetyön toimeksiantaja HYVINKÄÄ POLIISI
Toimeksiantajan yhteystiedot
Työelämän ohjaaja, välttämätön JARI MYLLYMÄKI
Työelämän ohjaajan yhteystiedot jari.m.myllymaki@poliisi.fi
Opinnäytetyön tekijä RIikka SAVOLAINEN, Maria Leppänen
Opinnäytetyön tekijän yhteystiedot IEA NUEMI, THEU ANKANEN
Opinnäytetyön ohjaaja ELLA MATILA
Opinnäytetyön ohjaajan yhteystiedot GAUREA HYVINKÄÄ
Opinnäytetyön nimi MUPO KATKAA
Opinnäytetyön valmistumisajankohta SYKSY 2017

Kuvaus toimeksi annettavasta opinnäytetyöstä
TOIMINNALLINEN VAMMUSOAVIA NUORILLE MENTORIN/PAHITEREAL
VAIKUTUKSEJEN LIKEDÄESSÄ

Miten tuloksia tulevaisuudessa hyödynnetään?
VASTAAVIA VAMMUSOAVIA SUUNNITELTU PUTOANA
TOIVEKKA SAADA AMK:IN OPEUJSUUNNITELMIA

Vastike

- toimeksiantaja maksaa opiskelijalle työn tekemisestä
- toimeksiantaja maksaa ammattikorkeakoululle työn tekemisestä
- toimeksiantaja ei maksa työn tekemisestä

Hyvinkää 13.1.2013

Paikka ja aika

Toimeksiantajan allekirjoitus
Vrk JARI MYLLYMÄKI

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus
Riikka Savolainen

Liite 11 Yhteistyösopimus valistuspalveluyksikkö

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖN TEKEMISESTÄ TOIMEKSIANTAJALLE

Opinnäytetyön toimeksiantaja
 Toimeksiantajan yhteystiedot
 Työelämän ohjaaja, välttämätön
 Työelämän ohjaajan yhteystiedot
 Opinnäytetyön tekijä
 Opinnäytetyön tekijän yhteystiedot
 Opinnäytetyön ohjaaja
 Opinnäytetyön ohjaajan yhteystiedot
 Opinnäytetyön nimi
 Opinnäytetyön valmistumisajankohta

040-
Valistuspalveluyksikkö 155 6314
raja, Koulutusohjelmasta B
Eija Kivistö
040 155 6314
Riikka Savolainen, Maria Leppäaho,
Ira Nurmi, Taru Nykänen
Eija Mäthä
Laura, Hyvinkää
Syksy 2013

Kuvaus toimeksi annettavasta opinnäytetyöstä
 Toiminnallinen valistuspäivä nuorille alkoholin
 vaikutuksesta liikenteessä

Miten tuloksia tulevaisuudessa hyödynnetään?
 Vastaavien valistuspäivien suunnittelun pohjana.
 Toiveena saada AMM:n opetussuunnitelmaan.

Vastike

- toimeksiantaja maksaa opiskelijalle työn tekemisestä
- toimeksiantaja maksaa ammattikorkeakoululle työn tekemisestä
- toimeksiantaja ei maksa työn tekemisestä

Hyvinkää 2.11.2012

Paikka ja aika

Eija Kivistö
 Toimeksiantajan allekirjoitus

Riikka Savolainen
 Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus
Ira Nurmi
Taru Nykänen